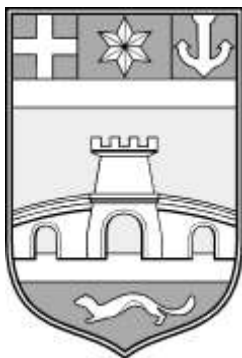

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

**INFORMACIJA O
POLJOPRIVREDNOJ
PROIZVODNJI NA
PODRUČJU OSJEČKO-
BARANJSKE ŽUPANIJE**

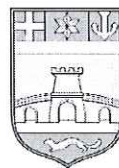
Materijal pripremili

- *Upravni odjel za poljoprivredu
Osječko-baranjske županije*
- *HGK Županijska komora Osijek*

Osijek, lipnja 2020.

REPUBLIKA HRVATSKA

OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
ŽUPAN

KLASA: 320-01/20-01/13
URBROJ: 2158/1-01-02-20-2
Osijek, 9. lipnja 2020.

Temeljem članka 55a. stavak 2. točka 4. Statuta Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 2/95., 2/97., 3/99., 3/01., 8/01., 9/03., 13/05., 2/06., 5/09., 16/09., 2/13., 4/18. i 2/20.), Župan Osječko-baranjske županije donio je 9. lipnja 2020. godine

ZAKLJUČAK

o predlaganju Informacije o poljoprivrednoj proizvodnji na području Osječko-baranjske županije

I.

Župan predlaže Skupštini da razmotri i prihvati Informaciju o poljoprivrednoj proizvodnji na području Osječko-baranjske županije, u tekstu koji su pripremili Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije i HGK Županijska komora Osijek.

II.

Potrebna objašnjenja na sjednici će davati Silva Wendling, pročelnica Upravnog odjela za poljoprivredu Osječko-baranjske županije.

Župan
Ivan Anušić

INFORMACIJA O POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

UVOD

Važnost poljoprivrede za Osječko-baranjsku županiju, a i cijelu Republiku Hrvatsku proizlazi ne samo iz tradicionalne uloge osiguranja prehrambenih potreba stanovništva, razvoja prehrambene industrije već iz njene uloge u očuvanju ruralnog prostora, ekološke ravnoteže i održanju tradicijskih vrijednosti, materijalne i duhovne kulture hrvatskog sela. Osječko-baranjska županija je područje bogatih i kvalitetnih prirodnih resursa - zemljišta dobre plodnosti, klimatskih pogodnosti i obilja vodenih resursa, te predstavlja jedno od najintenzivnijih područja poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj, obuhvaća 18,5% poljoprivrednih površina što čini 211.854 ha svih poljoprivrednih površina. Resursi biljne proizvodnje jedan su od preduvjeta proizvodnje dovoljnih količina animalnih bjelančevina: mesa, mlijeka i jaja za ishranu stanovništva, zbog čega Županija u svojim stratezijskim dokumentima posebno mjesto ustupa razvoju poljoprivredne proizvodnje.

Obzirom na mogućnosti poljoprivredne proizvodnje, Županija bi mogla proizvoditi znatno veće količine svih poljoprivrednih proizvoda u odnosu na potrebe njezinog stanovništva. Na taj bi način mogli podmiriti ne samo tržišne potrebe Osječko-baranjske županije nego i veći dio tržišta Republike Hrvatske, pa čak i dio Europske unije (nastavno: EU).

Osječko-baranjska županija kao i cijela Hrvatska ima golem potencijal pretvaranja svoga poljoprivredno-prehrambenog sektora u djelatnost koja potiče gospodarski rast, stvara radna mjesta i ostvaruje prihod u ruralnim zajednicama. Poljoprivredno-prehrambeni sektor daje važan doprinos gospodarstvu i prihodima u ruralnim krajevima.

Iz tog razloga neophodno je povećati stočni fond, modernizirati proizvodne kapacitete radi poboljšanja kakvoće proizvoda i omogućiti prehrambenu sigurnost stanovništva u što većoj mjeri domaćim konkurentnim poljoprivrednim proizvodima. Jednako tako je cilj stvoriti uvjete za proizvodnju ekoloških proizvoda, koji predstavljaju budućnost u poljoprivrednoj proizvodnji imajući u vidu da je zahtjevno europsko tržište prepoznalo vrijednost poljoprivrednog proizvoda proizvedenog na ekološki način.

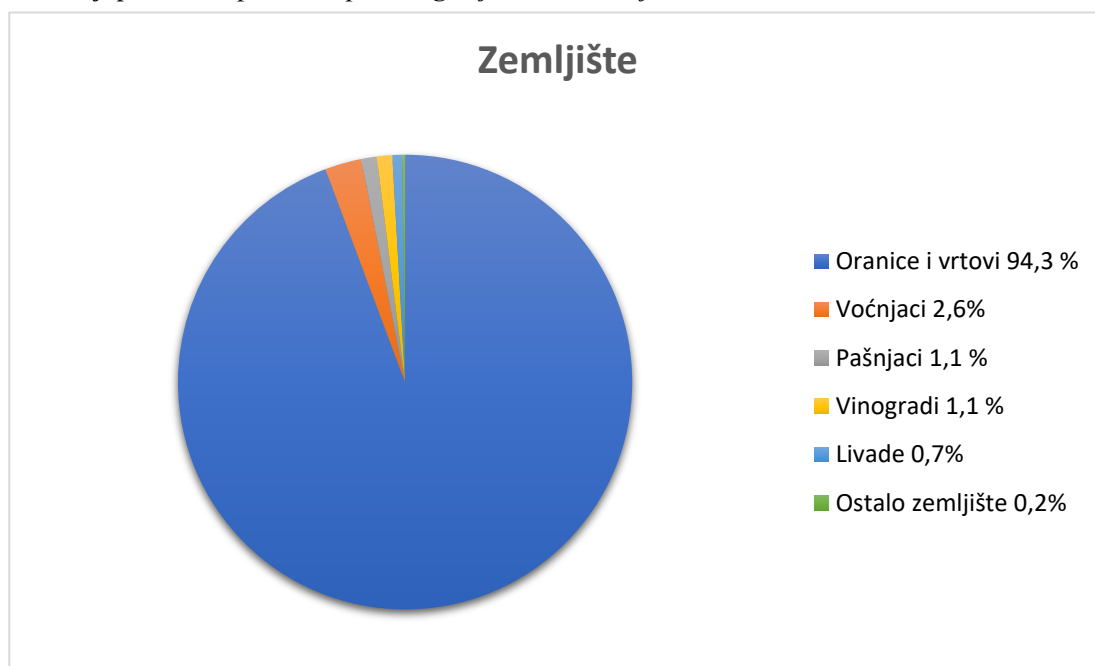
Pravci djelovanja poljoprivredne politike za restrukturiranje poljoprivredno-prehrambenog sektora moraju biti:

- Povećanje produktivnosti i klimatske otpornosti poljoprivredne proizvodnje
- Jačanje konkurentnosti poslovnog okruženja i poljoprivredno-prehrambenog sustava
- Obnova ruralnog gospodarstva i poboljšanje uvjeta života na ruralnom području
- Poticanje poljoprivredno-prehrambenih inovacija.

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (nastavno: APPRRR). Površina obrađenog poljoprivrednog zemljišta u Arkodu na dan 31. 12. 2019. godine: Republika Hrvatska ima 1.144.600 ha obrađenih poljoprivrednih površina (na 1.380.348 parcela), a Osječko-baranjska županija 211.854 ha obrađenih poljoprivrednih površina, od toga u sustavu potpora prema podacima APPRRR je 208.286 ha.

Od ukupno obrađenih poljoprivrednih površina Osječko-baranjske županije najveći udio predstavljaju oranice i vrtovi kojih ima 94,3%, zatim voćnjaci sa 2,6%, pašnjaci 1,1%, vinogradi 1,1%, livade 0,7% i ostalo zemljište 0,2%.

Grafikon 1. Poljoprivredne površine po kategorijama korištenja

Uvidom u podatke o strukturi obrađenog poljoprivrednog zemljišta s cjelokupnog područja Osječko-baranjske županije objavljenih u statističkom izvješću APPRRR, razvidno je kako su ukupno obrađene poljoprivredne površine Osječko-baranjske županije 211.854 hektara i sastoje se od:

- Oranica i vrtova	199.813 ha
- Voćnjaka	5.461 ha
- Vinograda	2.226 ha
- Livada	1.417 ha
- Pašnjaka	2.343 ha
- Ostalo	594 ha.

U kategoriji poljoprivrednog zemljišta "voćnjaci" pribrojeni su "mješoviti višegodišnji nasadi" kojih ima 97,25 ha, a u kategoriji "ostalo" pribrojene su površine koje se vode kao "staklenici na oranicama" kojih ima 65,6 ha, "rasadnici" kojih ima 92,91 ha i "iskrčeni vinogradi" kojih ima 146 hektara. Prema podacima iz ARKOD baze podataka na dan 31.12.2019. godine (podaci o broju, površine ARKOD-a i broja poljoprivrednih gospodarstava s obzirom na sjedište) površinu od 211.854 hektara koja se nalazi na 85.789 parcela obrađuje 11.922 poljoprivredna gospodarstva svih kategorija. Na području Osječko-baranjske županije prosječna veličina parcele iznosi 2,47 ha, a prosječna veličina poljoprivrednog gospodarstva iznosi 17,77 ha. Međutim ako uzmemo u obzir kako 7 poljoprivrednih gospodarstava obrađuje 43.622 ha (Tablica 3.), prosječna veličina poljoprivrednog gospodarstva iznosi 14,12 ha.

Tablica 1. Poljoprivredne površine u ha po vrstama uporabe u Osječko-baranjskoj županiji i broj poljoprivrednih gospodarstava prema sjedištu

Grad/Općina	Oranica (ha)	Livada (ha)	Pašnjak (ha)	Vinograd (ha)	Voćnjak (ha)	Ostalo (ha)	Ukupno (ha)	Broj PG
Beli Manastir	2.952,45	11,34	1,03	117,22	64,62	2,45	3.149,11	234
Belišće	3.723,34	34,83	32,14	0,00	56,48	3,53	3.850,32	293
Donji Miholjac	7.241,99	39,08	90,39	0,64	161,48	29,83	7.563,41	598
Đakovo	9.918,61	61,34	95,76	14,34	326,60	16,81	10.433,45	1.023
Našice	4.451,38	167,41	158,71	68,42	242,30	16,48	5.104,69	617
Osijek	9.299,53	7,38	29,00	1,75	199,20	25,74	9.562,58	1.402
Valpovo	6.660,62	72,16	70,31	0,07	217,1	7,89	7.028,14	435

Antunovac	4.336,23	4,01	16,63	0,00	333,9	2,76	4.693,52	127
Bilje	5.916,99	1,75	9,06	0,00	59,86	7,34	5.995,00	288
Bizovac	6.602,40	37,58	63,48	0,03	287,95	2,95	6.994,38	243
Čeminac	3.774,17	2,02	14,13	0,03	151,50	6,07	3.948,00	180
Čepin	8.398,25	13,57	69,55	0,00	74,77	9,51	8.565,64	411
Darda	4.643,66	3,63	0,17	0,00	109,49	7,34	4.764,28	201
Donja Motičina	721,65	49,22	4,18	5,37	30,19	0,75	811,36	59
Draž	6.029,44	59,53	160,46	67,04	156,07	82,78	6.555,32	224
Drenje	4.007,00	80,42	122,83	468,23	567,54	57,53	5.303,57	318
Đurđenovac	5.065,57	70,94	246,80	0,58	124,34	3,74	5.511,96	356
Erdut	7.958,72	1,70	8,46	525,39	265,36	12,39	8.772,01	438
Ernestinovo	2.369,38	0,13	14,05	1,24	17,98	0,44	2.403,24	122
Feričanci	1.176,98	18,10	7,91	136,08	59,88	0,10	1.399,05	112
Gorjani	3.936,48	1,42	0,00	0,00	74,67	11,73	4.024,30	120
Jagodnjak	6.985,06	13,89	23,98	0,06	145,73	1,38	7.170,11	207
Kneževi Vinogradi	11.422,53	51,82	62,82	612,23	352,58	124,94	12.626,91	275
Koška	6.371,76	23,92	62,51	0,08	69,76	5,35	6.533,39	313
Levanjska Varoš	1.088,78	188,24	116,91	4,60	161,89	10,62	1.571,05	115
Magadenovac	5.380,52	83,04	231,29	0,08	54,80	8,09	5.757,82	252
Marijanci	3.823,91	23,10	187,78	0,07	58,29	30,85	4.124,00	213
Petlovac	4.890,75	62,82	26,04	0,00	45,41	45,02	5.070,04	139
Petrijevci	2.525,71	24,87	10,53	0,03	189,28	8,56	2.758,99	133
Podgorač	7.732,20	47,31	57,64	1,52	76,51	3,81	7.918,99	318
Podravska Moslavina	2.395,87	1,25	71,48	0,00	27,24	0,65	2.496,48	181
Popovac	4.034,49	25,63	4,14	63,84	90,34	0,82	4.219,26	101
Punitovci	3.216,67	0,16	4,26	0,32	29,93	1,68	3.253,03	227
Satnica Đakovačka	2.740,23	36,70	24,08	0,17	63,89	8,05	2.873,14	122
Semeljci	7.334,23	2,00	0,00	0,13	83,78	2,99	7.423,12	292
Strizivojna	1.436,31	9,06	12,06	0,29	15,26	0,30	1.473,28	130
Šodolovci	4.590,71	0,73	15,24	0,06	79,82	1,31	4.687,97	285
Trnava	2.137,69	68,12	10,69	135,67	184,55	15,32	2.552,03	190
Viljevo	5.353,99	13,12	185,79	0,08	60,09	3,52	5.615,81	298
Viškovci	3.031,19	1,25	0,00	0,42	39,41	12,71	3.084,98	110
Vladislavci	2.239,29	0,27	20,84	0,00	37,81	0,27	2.298,48	109
Vuka	1.896,64	1,68	0,00	0,06	13,61	0,09	1.912,07	111
UKUPNO	199.813	1.417	2.343	2.226	5.461	594	211.854	11.922

Izvor podataka: APPRRR Prikaz podataka iz ARKOD na dan 31.12.2019. o parcelama prema vrstama uporabe poljoprivrednog zemljišta u gradu/općini i broju poljoprivrednih gospodarstava prema sjedištu

Poljoprivredno gospodarstvo čine sve proizvodne jedinice na kojima se obavlja poljoprivredna djelatnost i kojima upravlja poljoprivrednik, a koje se nalaze na području Republike Hrvatske. Prema članku 3. Zakona o poljoprivredi ("Narodne novine" broj 118/18. i 42/20.) poljoprivrednik je fizička ili pravna osoba ili skupina fizičkih ili pravnih osoba koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost na poljoprivrednom gospodarstvu, a obuhvaća sljedeće organizacijske oblike:

- obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (u daljnjem tekstu: OPG)
- samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo
- obrt registriran za obavljanje poljoprivredne djelatnosti
- trgovačko društvo ili zadruga registrirana za obavljanje poljoprivredne djelatnosti te
- druga pravna osoba.

U Republici Hrvatskoj na dan 31. 12. 2019. godine u Upisnik poljoprivrednika upisano je ukupno 170.662 poljoprivrednih gospodarstava, od toga 12.790 su s područja Osječko-baranjske županije, što je u odnosu na 2018. godinu povećanje za 1,%. Prema organizacijskom obliku od toga 12.033 su obiteljska poljoprivredna gospodarstva, 363 obrti, 305, trgovačka društva, 45 zadruga i 44 ostali organizacijski oblici.

Tablica 2. Kategorije upisanih poljoprivrednih gospodarstava u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava

	Kategorije upisanih poljoprivrednih gospodarstava u Upisnik poljoprivrednika	Republika Hrvatska		Osječko-baranjska županija	
		2018.	2019.	2018.	2019.
1.	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva	162.248	164.988	11.933	12.033
2.	Obrt	2.187	2.251	352	363
3.	Trgovačka društva	2.690	2.846	296	305
4.	Zadruga	355	362	44	45
5.	Ostali	196	205	40	44
	Ukupno	167.676	170.662	12.665	12.790

Izvor: APPRRR, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Obrazovna struktura nositelja poljoprivrednih gospodarstava je nepovoljna, od 12.033 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava s područja Županije, 25% nositelja ima samo osnovnoškolsko obrazovanje ili nema završenu osnovnu školu. Udio srednjoškolskog obrazovanja je 36%, a naročito je zabrinjavajuće što je udio visokoškolskog obrazovanja svega 7% (viša škola ili fakultet), a za 38% nositelja poljoprivrednih gospodarstava podaci o stupnju obrazovanja nisu dostupni. Ovo je naročito važno jer modernizacija poljoprivrede, ekološka i organska poljoprivrede, plasman proizvoda i povlačenje sredstava iz fondova zahtijeva višu razinu znanja i specijalizacije, ali omogućuje i viši stupanj održivosti.

Također starosna dob svih poljoprivrednih gospodarstava na području Županije nije povoljna: 2.242 nositelja je mlađe od 41 godinu, 896 nositelja je u dobi od 41 do 45 godina, 1.070 nositelja je u dobi od 46 do 50 godina, 3.285 nositelja je u dobi od 51 do 60 godina, 1.288 nositelja je u dobi od 61 do 64 godine, a 4.009 nositelja su preko 64 godina. U 2019. godini na području Županije prema podacima iz ARKOD-a ukupno 11.927 poljoprivrednih gospodarstava obrađivalo je 211.854 ha kako slijedi:

Tablica 3. Broj poljoprivrednih gospodarstava s obzirom na površine koje obrađuju u Osječko-baranjske županije

God.	do 3 ha		3 - 20 ha		20 - 100 ha		100 - 1500 ha		> 1500	
	PG	Povr.	PG	Povr.	PG	Povr.	PG	Povr.	PG	Povr.
2016.	5.654	5.631	3.979	29.906	1309	60.220	349	73.666	7	42.123
2018	6.196	5.806	4.003	30.292	1325	60.689	335	72.565	7	43.223
2019.	6.242	5.846	4.013	30.551	1326	60.475	334	71.869	7	43.622

Izvor: APPRRR, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Vrijednost otkupa i prodaje poljoprivrednih proizvoda u 2019. godini iznosila je 7 848,4 milijuna kuna. Od toga je vrijednost prodaje iz vlastite proizvodnje poslovnih subjekata iznosila 4 750,0 milijuna kuna ili 60,5%, dok je vrijednost otkupa od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava iznosila 3 098,4 milijuna kuna ili 39,5%. U usporedbi s 2018., vrijednost otkupa i prodaje poljoprivrednih proizvoda porasla je za 6,8%, pri čemu je vrijednost prodaje iz vlastite proizvodnje poslovnih subjekata porasla za 4,2%, dok je vrijednost otkupa od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava porasla za 11,0%. Na porast ukupne vrijednosti otkupa i prodaje na godišnjoj razini utjecali su biljni i stočni proizvodi, što je uglavnom prouzročeno povećanim količinama kod biljnih proizvoda, a kod stočnih proizvoda povećanim cijenama otkupljenih i prodanih proizvoda.

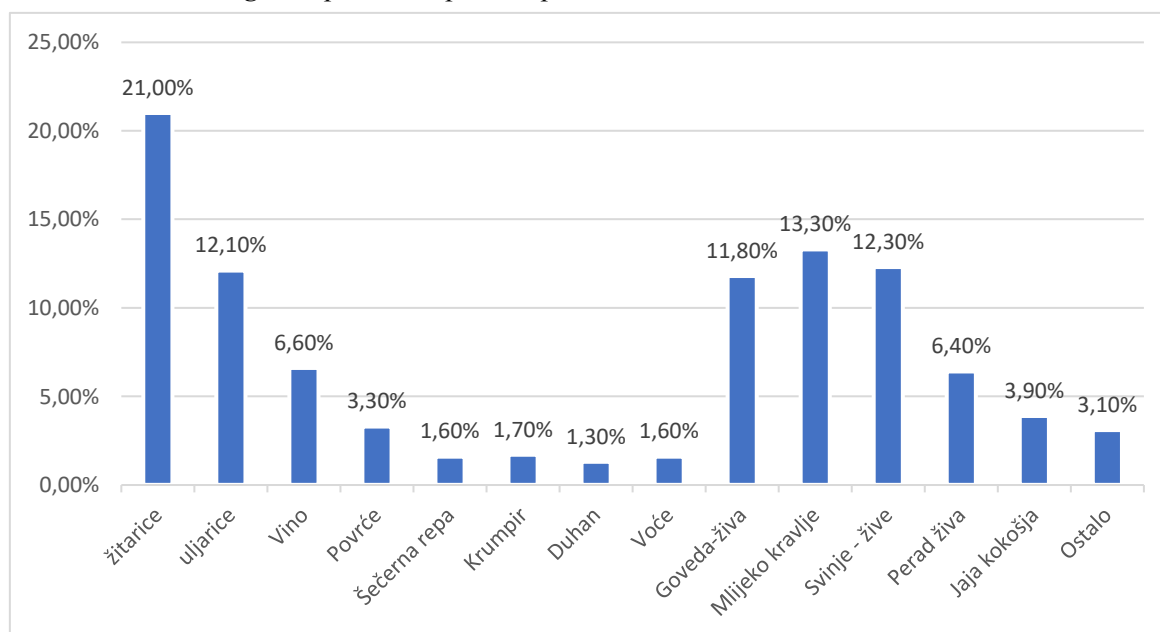
Tablica 4. Vrijednost otkupljenih, a prodanih poljoprivrednih proizvoda u Republici Hrvatskoj u 2017. - 2019. godini

	2017.	2018.	2019.
Ukupno	7.370.366.002	7.349.447.368	7.848.438.952
Otkup od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava	2.667.257.658	2.790.880.664	3.098.394.347
Prodaja iz vlastite proizvodnje poslovnih subjekata	4.703.108.344	4.558.566.704	4.750.044.605

Izvor: Državni zavod za statistiku, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

U tablici 4. prema podacima Državnog zavoda za statistiku razvidno je kako kod biljnih proizvoda najveći udio u strukturi vrijednosti otkupa i prodaje u 2019. godini u biljnoj proizvodnji imaju žitarice, 21,%, uljarice, 12,1%, vino, 12,7%, povrće, 3,3%, krumpir 1,7%, šećerna repa 1,6%, voće 1,6% i duhan 1,3%. U toj skupini porast vrijednosti zabilježen je kod povrća, 18,7%, žitarica, 17,1%, uljarica, 16,1%, i vina, 6,0%, na što je više utjecao porast količina nego cijena, dok je u većini ostalih skupina prisutan pad vrijednosti zbog nižih cijena. U strukturi vrijednosti stočarstva najveći udio čini kravlje mlijeko, 13,3%, svinje žive, 12,3%, goveda živa, 11,8%, perad živa 6,4%, jaja kokošja 3,9% i ostalo 3,1%. Kravlje mlijeko bilježi pad vrijednosti od 1,9%, kao i goveda 1,2%, što je prouzročeno smanjenim otkupljenim i prodanim količinama. Svinje su imale rast vrijednosti od 12,1%, na što su utjecale veće otkupne cijene.

Grafikon 2. Udio vrijednosti otkupljenih, a prodanih poljoprivrednih proizvoda u Republici Hrvatskoj u 2019. godini prema skupinama proizvoda izraženo u %

Tablica 5. Vrijednost otkupljenih, a prodanih poljoprivrednih proizvoda u Republici Hrvatskoj u 2018. i 2019. godini prema skupinama proizvoda u kn

	Ukupno	Otkup od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava	Prodaja iz vlastite proizvodnje poslovnih subjekata	Ukupno	Otkup od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava	Prodaja iz vlastite proizvodnje poslovnih subjekata
	2018. godina			2019. godina		
Ukupno	7.349.447.368	2.790.880.664	4.558.566.704	7.848.438.952	3.098.394.347	4.750.044.605
Žitarice	1.404.913.342	860.618.173	544.295.169	1.645.142.890	1.051.888.594	593.254.296
Suho mahunasto povrće	368.922	20.988	347.934	133.673	25.587	108.086
Krumpir	121.566.786	81.799.719	39.767.067	135.625.631	96.196.239	39.429.392
Uljano sjemenje	820.928.206	540.690.734	280.267.472	953.073.882	655.441.693	297.632.189
Šećerna repa i sjemenje šećerne repe	137.936.955	58.391.683	79.545.272	128.991.219	31.551.048	97.440.171
Neprerađeni duhan	97.564.324	97.109.102	455.222	105.570.320	101.477.403	1.092.917
Krmni usjevi	53.062.342	2.656.138	50.406.204	38.260.298	1.505.753	36.754.545
Rezano cvijeće i cvjetni pupovi	410.937	355.816	55.121	453.560	395.308	58.252
Bilje za parfimeriju i farmaciju	39.082.792	9.533.14.4	29.549.648	27.183.473	9.030.556	18.152.917
Ostalo povrće, svježe, dinje i lubenice	216.967.998	66.982.038	149.985.960	257.471.343	76.131.300	181.340.043
Sadni materijal	43.675.836	-	43.675.836	29.992.981	16.380	29.976.601
Grožđe	80.401.108	74.432.721	5.968.387	50.383.384	44.329.033	6.054.381
Ostalo voće, orasi i dr koštuničavo voće	113.275.927	60.893.478	52.382.449	129.045.981	52.153.516	76.892.465
Vino	484.945.746	849.646	484.096.100	514.187.424	3.439.963	510.747.461
Maslinovo ulje	28.824.545	1.824.018	27.000.527	24.565.304	4.428.983	20.136.321
Goveda, živa	935.421.094	195.617.942	739.803.152	923.999.077	203.668.178	720.330.899
Sirovo kravlje mlijeko	1.065.946.483	621.794.187	444.152.296	1.045.847.333	603.834.993	442.012.340
Konji, magarci, mule i mazge, žive	10.615.139	10.089.234	525.905	9.605.650	9.483.030	122.620
Ovce i koze, žive	8.996.617	6.608.181	2.388.436	11.011.016	8.788.865	2.222.151
Sirovo ovčje i kozje mlijeko	35.350.093	32.438.180	2.911.913	40.965.029	35.888.341	5.076.688
Svinje, žive	858.307.370	50.213.613	808.093.757	961.895.600	93.626.122	868.269.478
Perad, živa	474.611.987	5.799.306	468.812.681	503.035.848	8.289.439	494.746.409
Kokošja jaja	301.369.970	4.238	301.365.732	304.333.754	12.927	304.320.827
Ostale uzgojene životinje, žive	128.659	0	128.659	123.236	0,00	123.236
Proizvodi od uzgojenih životinja	13.233.482	11.812.440	1.421.042	9.315.912	6.450.589	2.865.323
Sirove kože , osim janjeće kože	1.540.708	375.945	1.164.763	1.225.134	340.537	884.597

Cijene u poljoprivrednoj proizvodnji u 2019. godini

Indeksi cijena poljoprivrednih proizvoda obuhvaćaju proizvode biljne i stočne proizvodnje. U proizvode biljne proizvodnje ubrajamo žitarice, industrijsko bilje, krmno bilje, povrće, cvijeće i sadnice, krumpir (uključujući sjemenski), voće, vino i maslinovo ulje od sirovina iz vlastite proizvodnje. U proizvode stočne proizvodnje ubrajamo goveda, svinje, konje, ovce i koze, perad, ostale životinje, mlijeko, jaja, konzumna, i ostale stočne proizvode. U usporedbi s 2018. prosječne proizvođačke cijene poljoprivrednih proizvoda u 2019. godini porasle su za 0,7%. Cijene biljnih proizvoda neznatno su pale u odnosu na 2018. godinu za 0,1%.

Na taj pad utjecao je pad cijena žitarica, za 1,0%, a najviše je utjecala cijena kukuruza. Također su pale cijene vina, za 2,4%, i maslinova ulja, za 2,5%. Cijene su porasle u skupini povrća, za 13,6%, i to kod svih vrsta povrća, a u skupini voća na porast cijena za 6,2% najviše je utjecala cijena mandarinke. Cijene stoke i stočnih proizvoda više su za 2,2% u odnosu na 2018. godinu. Od važnijih proizvoda stočarstva, porast cijena zabilježen je u skupini svinja, za 15,5%, mlijeka, za 1,6%, i goveda, za 1,5%, dok su cijene jaja, konzumnih, pale za 8,0%, i peradi, za 5,2%, u usporedbi s 2018. godinom.

Cijene dobara i usluga za tekuću uporabu u poljoprivrednoj proizvodnji čine proizvodi utrošeni za tekuću proizvodnju i usluge održavanja opreme (strojeva i materijala), poljoprivrednih zgrada i ostale usluge. Cijene tih dobara i usluga u odnosu na 2018. godinu više su za 0,4%. (Izvor podataka: Državni zavod za statistiku, Priopćenje Indeksi cijena u poljoprivredi u 2019. godini od 27. veljače 2020. godine).

I. BILJNA PROIZVODNJA

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku o biljnoj proizvodnji u Republici Hrvatskoj, objavljenim 13. svibnja 2020. godine, površine pod kukuruzom u 2019. godini povećane su za 9% u odnosu na 2018. godinu, na 255.900 hektara. Uz prosječan prinos od 9 t/ha ili 1% posto manji u odnosu na 2018. godinu, proizvedeno je ukupno gotovo 2,3 milijuna tona suhog zrna. Podaci DZS-a pokazuju kako je u 2019. godini smanjena proizvodnja uljane repice za čak 24 posto u odnosu na godinu prije. Proizvodnja je organizirana na površini od oko 44.000 hektara te je uz prinos niži za približno 10% ukupno proizvedeno 103.900 tona uljane repice.

Smanjene su u 2019. godini bile i površine pod šećernom repom - 18%, no njezin je urod povećan za 10% u odnosu na 2018. godinu. S ukupno 11.583 ha proizvedeno je 708.575 tona šećerne repe. S druge strane, proizvodnja ječma je značajno povećana. Povećane su sjetvene površine, kao i urod u odnosu na 2018. godinu. Ukupno je bilo zasijano ozimog i jarog ječma 53.662 ha, a uz prosječan prinos od 5,1 t/ha, proizvedeno je 275.400 tona ječma. Soje je, prema podacima DZS-a, sa 78.334 ha proizvedeno ukupno 244.279 tona ili oko tisuću tona manje nego 2018. godine. Smanjene su i površine na kojima je organizirana proizvodnja povrća i to za 1064 hektara.

1. STRUKTURA PROLJETNE I JESENSKE SJETVE U SUSTAVU POTPORA NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Struktura proljetne i jesenske sjetve u Osječko-baranjskoj županiji pokazuje kako je proizvodnja žitarica zastupljena s 61,5 %, dok su uljarice zastupljene s 25%, šećerna repa s 3%. Usporedbom podataka 2018. i 2019. godine razvidno je povećanje zasijanih površina pod kukuruzom i ječmom, te smanjenje površina koje su zasijane šećernom repom. Proljetna sjetva zastupljena je s 59%, od ukupnih površina u proizvodnoj godini. Odnosi u strukturi sjetve i plodoreda ovise o više čimbenika među kojima je najvažniji cijena robe na tržištu, mogućnost otkupa i skladištenja te rokovi plaćanja i preduvjeti ostvarivanja i pravila tzv. Zelenoga plaćanja. Odstupanja koja se događaju u pojedinim godinama nisu značajna, ali na njih najviše utječe tržište odnosno potražnja za pojedinim kulturama ili tržišni viškovi koji utječu da se te kulture ne siju iduće godine.

U 2019. godini izvoz žitarica iznosio je 209.898.252 eura što je u odnosu na 2018. godinu povećanje za 10,2%, a uvoz 75.463.716 eura što je u odnosu na 2018. godinu povećanje za 6,2%, čime je ostvaren suficit u vanjsko trgovinskoj razmjeni u vrijednosti od 134.434.536 eura. Najveći udio u izvozu imali su kukuruz (66,8%) te pšenica i suražica (28,9%). Najveći udio u uvozu imali su kukuruz (49,6%) te pšenica i suražica (33,1%).

Izvoz uljanog sjemenja i plodova; raznog zrnja, sjemenja i plodova, industrijskog i ljekovitog bilja; slame i stočne hrane u odnosu na 2018. godinu povećan je za 14,4% i iznosio je 151.773.108 eura, a uvoz koji je povećan za 1,7% iznosio je 52.492.873 eura, čime je ostvaren suficit u vanjsko trgovinskoj razmjeni u vrijednosti od 99.280.235 eura. Najveći udio u izvozu imali su soja u zrnu, uključujući i lomljenu (47,7%) te sjeme uljane repice (21,2%), a najveći udio u uvozu imali su sjeme, plodovi i spore za sjetvu (20,1%) te bilje i dijelovi bilja za farmaceutske proizvode (12,6%).

Udio vrijednosti izvoza uljanog sjemenja i plodova; raznog zrnja, sjemenja i plodova; industrijskog i ljekovitog bilja; slame i stočne hrane činio je 6,9% ukupne vrijednosti izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, dok je u istom razdoblju udio vrijednosti uvoza uljanog sjemenja i plodova; raznog zrnja, sjemenja i plodova; industrijskog i ljekovitog bilja, slame i stočne hrane u ukupnoj vrijednosti uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda činio 1,5%. Izvoz proizvoda od žitarica, brašna, škroba ili mlijeka, slastičarskih proizvoda iznosio je 168.333.677 eura, a uvoz 278.725.697 eura čime je ostvaren deficit u vanjsko trgovinskoj razmjeni u vrijednosti od 110.392.020 eura, odnosno 14,3% više nego u 2018. godini.

Tablica 6. Prikaz strukture proljetne i jesenske sjetve u sustavu potpora na području Osječko-baranjske županije

Redni broj	Kulture	2018. godina ha	2019. godina ha
1.	Kukuruz	50.000	57.640
2.	Šećerna repa	7.540	5.991
3.	Suncokret	22.120	19.950
4.	Soja	15.060	13.500
5.	Ostale jara žitarice	1.340	1.622
6.	Krmno bilje	16.260	12.233
OSTALO (voće, vinova loza, ljekovito bilje, duhan, povrće i dr.)		18.458	17.844
UKUPNO		130.778	128.780
1.	Pšenica	43.000	45.000*
2.	Ječam (ozimi)	13.630	14.000*
3.	Uljana repica	14.376	14.000*
4.	Ostale ozime žitarice	5.200	4.000*
5.	Ugar	2.700	2.500*
UKUPNO		78.906	79.500*
SVEUKUPNO (proljetne i jesenske kulture)		209.684	208.286

Izvor: APPRRR, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

*Procjena

U 2019. godini u sustavu potpora bilo je 208.286 ha što je za 1.398 ha manje u odnosu na 2018. godinu. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku ukupna vrijednost otkupljenih, a prodanih poljoprivrednih proizvoda u biljnoj proizvodnji u Republici Hrvatskoj u 2019. godini iznosila je 4.040.081.363 kuna, a uvoz proizvoda biljne proizvodnje i prateće industrije u 2019. godine u Hrvatsku iznosio je 2.095.259.823 eura, izvoz je iznosio 1.546.799.354 eura, te se negativna razlika u odnosu na 2018. godinu povećala za 128,4 miliona eura i ona iznosi 548.460.469 eura.

2. ŽETVA I OTKUP PŠENICE RODA 2019. GODINE

U Hrvatskoj je proizvodnja pšenice roda 2019. godine organizirana na oko 142.000 hektara ili 4% više površina u odnosu na 2018. godinu. Prosječni prinos u Hrvatskoj je u 2019. godini također bio veći za 4% nego 2018. godine i iznosio je 5,6 t/ha te je ukupno proizvedeno 781548 tona pšenice.

Na području Osječko-baranjske županije žetva pšenice u 2019. godini počela je u drugoj polovici lipnja, a završila je oko 15. srpnja. Prinos pšenice iznosio je prosječno 6,2 t/ha, vlaga je bila u prosjeku 13,01%, primjese do 5%, a hektolitarska masa u od 76 do 80 kg/hl. U tablici 7. prikazana je procjena proizvodnje pšenice, ječma i uljane repice u 2019. godini.

Tablica 7. Proizvodnje pšenice, ječma i uljane repice u 2019. godini

KULTURA	Žetvena površina (hektara)	Prinos (t/ha)	Proizvodnja (tona)
Pšenica	43.000	6,2	266.600
Ječam ozimi	13.630	5,5	74.965
Uljana repica	14.376	3,0	43.128

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

U tablici 8. prikazan je za pšenicu, ječam i uljanu repicu usporedni pregled žetvenih površina, prinosa i proizvodnje za razdoblje od 2013. do 2019. godine.

Tablica 8. Pregled žetvenih površina, prinosa i proizvodnje za razdoblje od 2013. do 2019. godine

KULTURA	Žetvene površine (ha), prinosi i proizvodnja u tonama	Godina					2018.	2019.
		2013.	2014.	2015.	2016.	2017.		
Pšenica	Žetvene površine	60.000	50.000	48.000	50.000	40.000	44.000	43.000
	Prinos	5,00	4,50	6,00	6,00	6,50	6,0	6,2
	Proizvedeno	300.000	225.000	288.000	300.000	260.000	264.000	266.600
Ječam	Žetvene površine	10.000	10.000	10.000	12.000	14.000	13.558	13.630
	Prinos	4,50	4,50	5,0	5,00	5,50	5,5	5,5
	Proizvedeno	45.000	45.000	50.000	60.000	77.000	75.569	74.965
Uljana repica	Žetvene površine	2.500	5.000	3.800	4.000	17.881	17.656	14.376
	Prinos	2,60	3,00	3,0	3,00	3,00	3,0	3,0
	Proizvedeno	6.500	15.000	11.400	12.000	53.643	52.968	43.128

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

2.1. Otkup pšenice na području Osječko-baranjske županije roda 2019. godine

U 2019. godini donesen je Pravilnik o ugovornim odnosima pri otkupu pšenice ("Narodne novine" broj 62/19.), a njime se osigurava provedba Uredbe (EU) br. 1308/2013 o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda. Pravilnikom su propisane obveze sklapanja pisanog ugovora između proizvođača i prvog kupca pšenice te kvalitativni parametri i njihova laboratorijska kontrola, kao sastavni elementi ugovornih odnosa pri otkupu pšenice. Uvjeti po kojima se otkupljuje pšenica predmet su dogovora koji je zaključen pisanim ugovorom između proizvođača i prvog kupca pšenice. Pored obveze sklapanja pisanog ugovora između proizvođača i prvog kupca pšenice, Pravilnikom se propisuju i kvalitativni parametri pšenice i njihova laboratorijska kontrola kao sastavni elementi ugovornih odnosa pri otkupu pšenice, pri čemu se pšenica, radi praćenja kvalitete svrstava u kvalitativne klase (Premium, I. klasa, II. klasa, III. klasa i IV. klasa).

Osim sklapanja pisanog ugovora, prvi kupac može sastaviti i pisanu ponudu ugovora o isporuci pod čime se podrazumijevaju javno objavljeni uvjeti prvog kupca koji su obvezujući, sadržavaju sve odredbe koje sadrži i pisani ugovor te se prilažu otkupnom bloku. Pisani ugovor ili pisana ponuda o isporuci pšenice mora sadržavati sve elemente bitne za poslovni odnos između proizvođača i prvog kupca, a osobito elemente koji se odnose na: minimalne zahtjeve kvalitete za isporuku, za svaki kvalitativni parametar polaznu ili standardnu vrijednost i utjecaj njegove promjene na izračun cijene te posebno sljedeće kvalitativne parametre: hektolitarsku masu izraženu u kg/hl, udio proteina izražen u % na suhu tvar, vlagu izraženu u %, primjese izražene u %.

Prvi kupac pšenice jasno mora navesti u ugovoru koju kvalitetu prihvaća za otkup te na koji način se parametri kvalitete odražavaju na cijenu odnosno na koji način se na temelju pojedinog parametra kvalitete izračunava cijena. Prema tome, potrebno je u ugovoru navesti cijenu ili način izračuna cijene za standardnu kvalitetu pšenice te kako se provodi korekcija cijene s obzirom na odstupanje kvalitativnih parametara u odnosu na standardnu kvalitetu. Na takav način se osigurava transparentnost sustava otkupa kako za proizvođače tako i za kupce. Otkup pšenice roda 2019. godine obavljan je sukladno donesenom Pravilniku,.

Tablica 9. Parametri kvalitete i kvalitativne klase pšenice u otkupu pšenice roda 2019. godine

Parametri kvalitete	Kvalitativne klase pšenice				
	Premium	I. klasa	II. klasa	III. klasa	IV. klasa
Proteini %	>15	13,5-14,99	12,00-13,49	10,5-11,99	<10,49
Hektolitar (kg/hl)	80	78	76	74	<74
Vlaga %	13,5	13,5	13,5	13,5	13,5
Primjese (crna) %	najviše 2	najviše 2	najviše 2	najviše 2	najviše 2
Ukupna primjesa %	najviše 5	najviše 5	najviše 5	najviše 5	najviše 5

Izvor podataka: Pravilnik o ugovornim odnosima pri otkupu pšenice

Na području Hrvatske krajem srpnja 2019. godine otkupne cijene pšenice (min 74 kg-hl, vlaga 13,5% i ukupne primjese 5,0%), a ovisno o klasi cijene su pšenice bile od 0,95 do 1,20 kn/kg. Prema podacima tvrtke Inspecto, koja se bavi kontrolom kakvoće robe, u pšenici roda 2019. u Hrvatskoj prosječna vlaga iznosila je 12,38, hektolitarska masa 77,1 kg/hl, a primjese 4,5%. Udio proteina povećan je s prosječnih 12,27% u 2018. godini, na 13,16% u 2019. godini. Većina proizvođača na tržištu za otkupljenu pšenicu dobila je od 1,00 do 1,10 kn/kg.

3. BERBA KASNIH USJEVA RODA 2019. GODINE

Na poljoprivrednim površinama Osječko-baranjske županije berba kasnih usjeva prema podacima APPRR - AGRONET obavljena je na 116.520 ha. U strukturi jesenske berbe prevladavao je kukuruz na 57.640 ha ili na 49% površina, suncokret je poželjeven s 19.950 ha (17%), soja 13.500 ha (12%) i šećerna repa s 5.991 ha (5,1%).

3.1. Ostvareni prinosi kasnih usjeva roda 2019. godine

U berbi kasnih usjeva 2019. godine ostvareni su sljedeći prinosi prikazani u tablici 10.

Tablica 10. Prinosi kasnih usjeva roda 2019. godine

Kultura	Zasijane površine (ha)	Prosječni prinos (t/ha)	Ukupno tona
Kukuruz merkantilni	57.640	9,5	547.580
Šećerna repa	5.991	65	389.415
Suncokret	19.950	3,0	59.850
Soja	13.500	3,2	43.200

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Uz prosječan prinos 9,5 t/ha ostvarena je proizvodnja od 547.580 tona kukuruza, uz prinos od 65 t/ha proizvedeno je 389.415 tona šećerne repe, uz prinos od 3,0 t/ha proizvedeno je 59.850 tona suncokreta i uz prinos od 3,2 t/ha proizvedeno je 43.200 tona soje.

4. JESENSKA SJETVA 2019. GODINE

4.1. Procjena jesenske sjetve 2019. godine za ozime kulture u Osječko-baranjskoj županiji

Tablica 11. Kulture i površine u jesenskoj sjetvi 2019. godine

KULTURA	Zasijano
Pšenica	45.000
Ječam	14.000
Ostale ozime žitarice	4.000
Uljana repica	14.000
UKUPNO	77.000

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Prema priopćenju Državnog zavoda za statistiku od 14. veljače 2020. godine površina zasijana žitaricama u Republici Hrvatskoj u 2019. smanjila se za 6,5% u odnosu na prethodnu godinu, dok se površina zasijana ječmom u odnosu na prethodnu godinu povećala, i to za 3,7%. U strukturi ukupnih površina zasijanih žitaricama u 2019. godini najviše su zastupljene pšenica, sa 63,3%, i ječam, s 26,0%. Površina zasijana uljanom repicom, koja u ukupno zasijanoj površini u 2019. godini sudjeluje s 15,0%, manja je za 6 tisuća hektara. U odnosu na prethodnu godinu, ukupne površine zasijane u jesenskoj sjetvi smanjile su se za 7,7%. U Osječko-baranjskoj županiji procjenjuje se kako je pšenicom zasijano 45.000 ha, ječmom 14.000 ha, uljanom repicom 14.000 ha i ostale ozime kulture zasijane su na 4.548 ha, a 2.700 ha je pod ugarom.

4.2. Očekivana proizvodnja važnijih ozimih kultura na poljima Osječko-baranjske županije

Obzirom na procjenu zasijanih površina u jesenskoj sjetvi 2019. godine na području Osječko-baranjske županije, može se očekivati sljedeća proizvodnja važnijih ozimih kultura pod pretpostavkom da će sljedeća vegetativna godina biti klimatsko edafski prosječna, uz primjenu potrebnih agrotehničkih mjera:

Tablica 12. Očekivana proizvodnja ozimih usjeva

KULTURA	Sjetvena površina (ha)	Očekivani prinos t/ha	Očekivana ukupna proizvodnja tona
Pšenica	45.000	6,0	270.000
Ječam	14.000	5,5	77.000
Uljana repica	14.000	3,0	42.000

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Uz planirani prinos od 6,0 t/ha planira se proizvesti 270.000 tona zrna pšenice. Osim pšenice koja je najviše zastupljena, na zasijanim površinama planira se proizvesti 42.000 tona uljane repice i 77.00 tona ječma.

5. PROLJETNA SJETVA 2020. GODINE NA POVRŠINAMA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Sjetva pripada među najvažnije agrotehničke mjere u biljnoj proizvodnji. Greške koje se naprave u sjetvi su nenadoknadive i kasnije se ne mogu ispraviti. Prilikom sjetve treba obratiti pozornost na izbor sorte, kvalitetu sjemena, vrijeme, način i dubinu sjetve, količinu sjemena za sjetvu i sklop.

5.1. Pregled procjene proljetne sjetve po kulturama

Tablica 13. Struktura proljetne sjetve po kulturama u 2020. godini

Kultura	Zasijano (ha)	% u sjetvi
Kukuruz	60.000	52,9
Šećerna repa	5.400	4,8
Soja	15.000	13,2
Suncokret	18.000	15,8
Jare žitarice	2.000	1,8
Povrće	1.100	1
Krmno bilje	12.000	10,5
UKUPNO	113.400	100

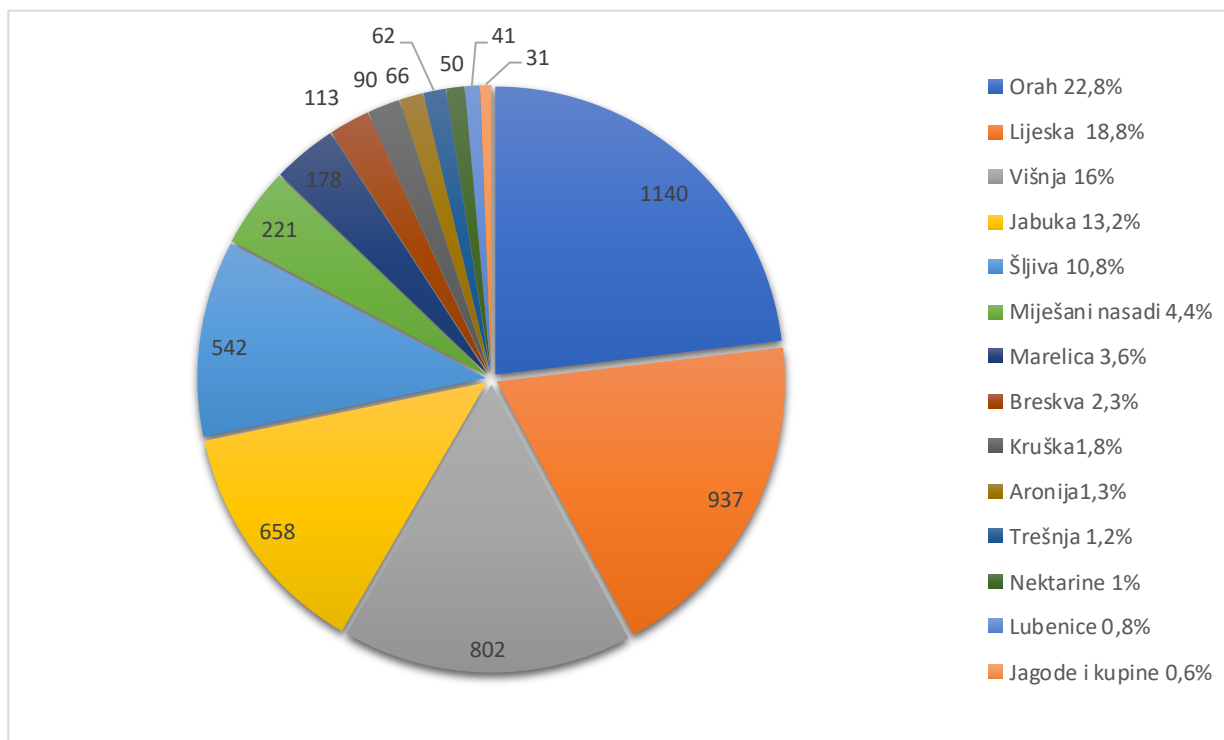
Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Kako je vidljivo iz tablice 13. procjenjuje se da je proljetna sjetva obavljena na 113.400 ha. U strukturi proljetne sjetve i dalje najviše učešća ima kukuruz merkantilni sa 52,9%, zatim suncokret sa 15,8%, te soja sa 13,2%.

6. VOĆARSTVO I VINOGRADARSTVO

Pod višegodišnjim nasadima voća prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju ukupno je u intenzivnoj proizvodnji u Republici Hrvatskoj 34. 926 ha, od toga na području Osječko-baranjske županije je 4. 992 ha što je u odnosu na 2018. godinu povećanje od 52 ha. Najzastupljenija voćna vrsta na području Županije je orah s 1.140 ha što je povećanje za 60 ha u odnosu na 2018. godinu, također i površine zasađene pod lijeskom na 937 ha bilježe značajno povećanje od 75 ha u odnosu na prethodnu 2018. godinu. Blago povećanje nasada od 2 do 7 ha bilježe trešnja (62 ha), kruška (90 ha) i aronija (66 ha). Ostale voćne kulture višnja (802 ha), jabuka (658), šljiva (542 ha), miješani nasadi (221 ha), marelice (178 ha), breskve (113 ha), kruške (90 ha), bilježe smanjenje proizvodnih površina u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 3. Zastupljenost voćnih vrsta na području Osječko-baranjske županije

U 2019. godini u Hrvatskoj proizvedeno je 68.352 tona jabuka što je za 22.000 tona manje nego u 2018. godini, također prirod po hektaru manji je za 27%. Također je smanjena proizvodnja šljiva za 5 084 tone, višanja i trešanja za 2 570 tona krušaka, za 1 091 tonu, te oraha za 356 tona. U 2019. godini povećana je proizvodnja mandarina, za 4 430 tona, bresaka i nektarina, za 798 tona, marelica, za 614 tona, jagoda, za 349 tona, lješnjaka, za 212 tona, smokava, za 45 tona.

Tablica 14. Proizvodnja voćnih vrsta na području Osječko-baranjske županije

Redni broj	Kulture	2016. godina	2017. godina	2018. godina	2019. godina
		Ha	Ha	Ha	Ha
1.	Aronija	38,49	50,63	58,57	66
2.	Breskva	139,01	141,7	122,43	113
3.	Jabuka	823,11	781,82	689	658
4.	Jagoda	18,13	21,2	21,77	20
5.	Kruška	177,73	175,09	88,47	90
6.	Kupina	21,95	21,12	18,36	11
7.	Lijeska	546	718,23	854,67	937
8.	Lubenice	54,78	54,3	53,91	41
9.	Marelica	156,86	158,57	169,17	178
10.	Miješani nasad	209,01	224,01	231	221
11.	Nektarine	75,62	66,88	59,27	50
12.	Orah	863,55	1.037,41	1.080	1.140
13.	Šljiva	578,36	565,66	560	542
14.	Trešnja	44,19	59,16	59	62
15.	Višnja	883,62	824,99	817	802
16.	Ostalo	38	57	58	61
	UKUPNO	4.668,27	4.947,72	4.940,00	4.992

Izvor: APPRRR

U Osječko-baranjskoj županiji obzirom na klimu i tlo postoje optimalni uvjeti za proizvodnju voća i grožđa. Budući da je proizvodnja voća i grožđa znatno profitabilnija u odnosu na ratarsku proizvodnju, nameće se potreba za povećanjem površina zasađenih voćnjacima i vinogradima. Raznolikost prirodnih čimbenika, autohtonost pojedinih vrsta i sorata, posebno sorata vinove loze čine ovu proizvodnju posebnom i prepoznatljivom te u svijetu moguće konkurentnom. Međutim, površine zasađene voćnjacima i vinogradima ne zadovoljavaju potrebe Republike Hrvatske za proizvodnjom voća i grožđa. Nedostatak površina zasađenih voćnjacima i vinogradima, te nedovoljna proizvodnja voća i grožđa rezultira sve većim uvozom. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku ukupna vrijednost otkupljenog, a prodanog voća u Republici Hrvatskoj u 2019. godini iznosila je 129.045.981 kuna, a ukupna negativna bilanca svježeg i suhog voća u 2019. godini (ne uzimajući u obzir agrume i banane) u Hrvatskoj iznosi 92.347.759 eura, što je za 19,2 milijuna eura povećanje u odnosu na 2019. godinu.

Za postizanje boljih ekonomskih rezultata i bolje kakvoće voća neophodni su skladišni i hladni prostori za čuvanje voća. U cilju povećanja vrijednosti proizvoda potrebno je kontinuirano poboljšanje pakiranja i konfekcioniranja proizvoda. U Republici Hrvatskoj ukupni kapaciteti ULO hladnjača u centrima za otkup voća i povrća iznose oko 40.000 tona, a prema procjenama Hrvatske voćarske zajednice s obzirom na dosadašnja ulaganja u nove voćnjake bit će potrebno povećati skladišne kapacitete (ULO hladnjače) na oko 100.000 tona. Također problem predstavlja činjenica što ULO hladnjače nisu ravnomjerno raspoređene na cijelom području Republike Hrvatske i što su vlasnici veletrgovci, a ne udruge i zadruge voćara. Ukupan kapacitet ULO - hladnjača na području Osječko-baranjske županije je oko 7.300 tona i to u Donjem Miholjcu iznosi 2.500 tona u Čemincu kapaciteta 2.100 tona i u Kneževim Vinogradima kapaciteta 2.700 tona.

Radi osiguravanja potrebnih uvjeta za izgradnju infrastrukturnog objekta u sektoru voća i povrća, Skupština Osječko-baranjske županije pokrenula je postupak izrade projektne i druge dokumentacije potrebne za izgradnju Regionalnog distribucijskog centra za voće i povrće (nastavno: RDC). Izgradnja RDC planirana je u Eko-industrijskoj zoni Nemetin. Izrada projektne dokumentacije za izgradnju RDC-a sufinancira se sredstvima Europske unije iz Europskog fonda za regionalni razvoj - Program potpore: Prioritetna os 10 - Tehnička pomoć Operativnog programa "Konkurentnost i kohezija 2014.2020." za sufinanciranje aktivnosti pripreme strateških projekata regionalnog razvoja u Slavoniji, Baranji i Srijemu. Ukupna vrijednost projekta je 2.132.611,25 kuna, a iznos koji sufinancira Europska unija: 1.812.719,55 kuna (85%), trajanje projekta je 30 mjeseci. RDC je projekt od iznimne važnosti za poljoprivredne proizvođače s područja Osječko-baranjske županije i samu Županiju. Njegova izgradnja planirana je kroz tri faze. U prvoj fazi predviđena je izgradnja skladišnih kapaciteta 3.000 tona za voće i povrće, sortirnica, pakirnica i laboratorij, te potrebne upravne i pomoćne prostorije. U drugoj fazi planirana je izgradnja objekta s dodatnim skladišnim prostorima, linijama, skladišni kapaciteti za čuvanje smrznutog voća i povrća, linija za proizvodnju soka, sušara, te aukcijska dvorana. U trećoj fazi planirana je izgradnja objekta u kojem će se nalaziti tehnološki inkubator s linijama za proizvodnju prerađivana i ostalim prostorijama.

U Republici Hrvatskoj prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Vinski registar za 2019. godinu) ukupno je prijavljeno 19.022 ha vinograda, što je u odnosu na 2018. godinu smanjenje od 387 ha. Od ukupnih površina pod vinogradima na područje Županije otpada 11,7% odnosno 2.226 ha (- 56 ha u odnosu na 2018. godinu). Vinogradarskom proizvodnjom na području Županije bavi se 635 poljoprivrednih gospodarstava od čega je 598 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, 19 trgovačkih društava, 15 obrta i tri ostali oblici. Ukupna prijavljena proizvodnja iznosila je 16.611,52 tona i 110.626,66 hl vina. Po kvaliteti vina 95,6% odnosi se na kvalitetno vino, 2,8% vrhunsko vino i 1,7% ostalo vino. U 2019. godini proizvedeno je 108.296 tona grožđa uz prosječan prinos od 5,5 t/ha što je u odnosu na 2018. godinu smanjenje proizvodnje za 26%.

Tablica 15. Površina i broj poljoprivrednih gospodarstava (PG)-a pod vinogradima na području Osječko-baranjske županije

	0,1 do 5 ha		5 do 10 ha		10 do 50 ha		50 do 100 ha		100 do 200 ha		> 200 ha		Ukupno	
OBŽ	Ha	Broj PG	Ha	Broj PG	Ha	Broj PG	Ha	Broj PG	Ha	Broj PG	Ha	Broj PG	Ha	Broj PG
	399	583	204	31	157	10	58	1	169	1	1.240	3	2.226	635
RH	11.028	37.398	1.332	198	2.088	121	739	12	928	6	2.907	7	19.022	37.742

Tablica 16. Prijavljena proizvodnja grožđa i vina za vinsku 2018* godinu po kategorijama kvalitete

Županija sjedišta	Grožđe(t)	Vino (hl)	Vrhunsko vino	Kvalitetno vino	Sortno vino	Vino bez ZOI	Ostalo vino	Broj podnositelja	Ukupno (hl)
Bjelovarsko-bilogorska	355,38	2.306,55	0,00	945,79	606,86	748,90	5,00	46	2.306,55
Brodsko-posavska	312,38	1.711,29	61,30	1.090,30	110,00	441,69	8,00	59	1.711,29
Dubrovačko-neretvanska	12.172,12	86.943,83	14.341,56	44.452,14	15.149,78	12.973,65	26,70	294	86.943,83
Grad Zagreb	4.172,22	27.099,80	5.585,30	11.259,51	6.563,76	3.691,23	0,00	94	27.099,80
Istarska	18.420,69	122.412,39	9.885,19	86.255,22	6.707,19	18.948,21	616,58	774	122.412,39
Karlovačka	362,57	2.198,84	19,20	1.657,15	113,15	409,34	0,00	41	2.198,84
Koprivničko-križevačka	798,48	4.956,04	817,90	1.837,31	508,30	1.519,43	273,10	85	4.956,04
Krapinsko-zagorska	1.548,29	10.208,45	672,49	2.835,11	204,90	6.495,95	0,00	276	10.208,45
Ličko-senjska	65,17	400,75	222,46	47,89	0,00	130,40	0,00	8	400,75
Međimurska	3.504,77	23.539,28	162,00	18.591,47	593,00	3.396,76	796,05	142	23.539,28
Osječko-baranjska	16.611,52	110.626,66	3.035,50	105.774,71	1.175,98	460,10	180,37	100	110.626,66
Požeško-slavonska	12.966,93	83.708,17	13.953,97	68.440,80	575,90	732,90	4,60	126	83.708,17
Primorsko-goranska	3.445,58	22.753,78	696,60	14.846,30	5.917,80	1.293,08	0,00	68	22.753,78
Sisačko-moslavačka	651,12	4.198,46	27,30	2.914,54	472,85	757,77	26,00	56	4.198,46
Splitsko-dalmatinska	4.782,79	28.347,24	9.977,62	8.843,70	828,56	8.678,02	19,34	501	28.347,24
Šibensko-kninska	3.580,82	22.291,89	4.442,60	9.751,21	136,38	7.960,20	1,50	311	22.291,89
Varaždinska	1.403,90	9.446,14	1.172,00	1.943,94	574,07	5.756,13	0,00	163	9.446,14
Virovitičko-podravska	1.858,06	11.780,55	1.659,00	9.296,50	181,00	644,05	0,00	58	11.780,55
Vukovarsko-srijemska	15.948,13	115.472,84	4.499,15	65.959,45	33.350,57	11.353,67	310,00	58	115.472,84
Zadarska	1.126,37	6.205,96	3.390,41	504,10	37,50	1.946,85	327,10	196	6.205,96
Zagrebačka	5.050,59	35.969,44	1.903,92	12.726,38	10.008,21	11.317,18	13,75	364	35.969,44
Ukupno	109.137,88	732.578,35	76.525,47	469.973,52	83.815,76	99.655,51	2.608,09	3.820	732.578,35

Izvor: APPRRR (tablica 14. i 15.)

*Vinska godina 2018. godina (1.8. 2018.-31. 7. 2019.)

7. POVRTLARSKA PROIZVODNJA

Proizvodnja povrća je najintenzivnija grana biljne proizvodnje u pogledu ostvarivanja prihoda po jedinici površine. U Europskoj uniji proizvodnja povrća se odvija na 2,2 milijuna ha, odnosno 2% svih poljoprivrednih površina u Hrvatskoj je to 1,66% svih poljoprivrednih površina, a u Osječko-baranjskoj županiji to je 0,5%. Povrtlarska proizvodnja, pored upotrebe suvremene poljoprivredne mehanizacije, tehnologije i znanja, zahtjeva znatno više radne snage nego što je to kod ratarskih kultura. Potrebno je stoga poduzeti korake kako bi se proizvođači (prije svega obiteljska poljoprivredna gospodarstva) okrenuli dohodovnijim poljoprivrednim kulturama uz primjenu novih tehnologija i tako povećali svoju zaposlenost, prinos i osigurali veću dohodovnost vlastite proizvodnje.

U 2019. godini pod povrtlarskim kulturama u na području Republike Hrvatske nalazi se 18.965 ha, od toga na području Osječko-baranjske županije je 1.100, ha (5,8% u odnosu na RH) što je prema 2018. godinu smanjenje za oko 7%. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku ukupna vrijednost otkupljenog, a prodanog povrća u Republici Hrvatskoj u 2019. godini iznosila je 393.096.974 kuna, a uvoz povrća i gomolja za jelo u 2019. godine u Hrvatsku iznosio je 163.101.542 eura, izvoz je iznosio 33.173.694 eura, te negativna razlika iznosi 129.927.848 eura, što je povećanje u odnosu na 2018. godinu za 28 milijuna eura. U 2019. godini u Hrvatskoj je proizvedeno povrća u količini od 215.988 tona na 10.557 ha, što je u odnosu na 2018. godinu količinsko smanjenje za oko 14.000 tona, a površine pod povrćem smanjene su za 1.064 ha, smanjena je proizvodnja lubenica, za 7 387 tona, kupusa, bijeloga i crvenoga, za 5 536 tona, paprike, za 4 891 tonu, krastavca i kornišona, za 1 506 tona, luka i češnjaka, za 1 200 tona, rajčice, za 661 tonu, cvjetače i brokule, za 325 tona, salate, za 272 tone. Na području Osječk-baranjske županije najzastupljenije povrtlarske kulture su krumpir s 312,44 ha, grašak s 207,96 ha, paprika s 70,89 ha, kupus s 73,51 ha i grah s 71,71 ha.

Tablica 17. Pregled proizvodnje povrtlarskih kultura u razdoblju 2017. - 2019. godine na području Osječko-baranjske županije

Redni broj	Kulture	2017. godina	2018. godina	2019. godina
		Ha	Ha	Ha
1.	Batat	7,09	5,56	3,07
2.	Buča	5,33	19,19	2,83
3.	Bundeva	57,35	81,88	55,41
4.	Cvjetača	13,41	6,1	6,06
5.	Češnjak	32,63	37,64	24,95
6.	Grah	77,78	97,05	71,71
7.	Grašak	211,26	186,53	207,96
8.	Kelj	7,14	8	10,37
9.	Krastavci i kornišoni	3,03	2,44	3,08
10.	Krumpir	275,4	278	312,44
11.	Kupus	81,61	72,22	73,51
12.	Luk	78,87	17,25	20,08
13.	Miješane povrtne kulture	204,12	184,18	170,85
14.	Mrkva	4,47	4,07	3,14
15.	Paprika	97,72	81,89	70,89
16.	Rajčica	14,78	14,09	9,96
17.	Salata	4,46	3,19	4,08
18.	Šparoge	5,46	11,55	14,14
19.	Tikva, tikvice	12,55	18,09	8,31
20.	Ostalo	26,24	39	30
	UKUPNO	1.219,13	1.168,59	1.100

Izvor: APPIRRR

8. ŠTETE OD ELEMENTARNIH NEPOGODA U POLJOPRIVREDI NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE U 2019. GODINI

Zakon o ublažavanju i uklanjanju posljedica prirodnih nepogoda ("Narodne novine" broj 16/19.) uređuju kriterije i ovlasti za proglašenje prirodne nepogode, procjene šteta od prirodne nepogode, dodjelu pomoći za ublažavanje i djelomično uklanjanje posljedica prirodnih nepogoda nastalih na području RH, Registar šteta od prirodnih nepogoda te druga pitanja u vezi s dodjelom pomoći za ublažavanje i djelomično uklanjanje posljedica prirodnih nepogoda. Prema Zakonu, prirodnom nepogodom smatraju se iznenadne okolnosti uzrokovane nepovoljnim vremenskim prilikama, seizmičkim uzrocima i drugim prirodnim uzrocima koje prekidaju normalno odvijanje života, uzrokuju žrtve, štetu na imovini i/ili njezin gubitak te štetu na javnoj infrastrukturi i/ili okolišu (potres, olujni i orkanski vjetar, požar, poplava, suša, tuča, kiša koja se smrzava u dodiru s podlogom, mraz itd.).

Nadležna tijela za provedbu Zakona su: Vlada Republike Hrvatske, povjerenstva za procjenu šteta od prirodnih nepogoda, nadležna ministarstva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb. Prirodna nepogoda može se proglasiti ako je vrijednost ukupne izravne štete najmanje 20% vrijednosti izvornih prihoda jedinice lokalne samouprave za prethodnu godinu ili ako je prirod (rod) umanjnjen najmanje 30% prethodnog trogodišnjeg prosjeka na području jedinice lokalne samouprave ili ako je nepogoda umanjila vrijednost imovine na području grada/općine najmanje 30% dok ispunjenje njenih uvjeta utvrđuje gradsko odnosno općinsko povjerenstvo za procjenu šteta. Odluku o proglašenju prirodne nepogode pojedinih jedinica lokalne samouprave ili na području cijele županije na prijedlog načelnika odnosno gradonačelnika donosi Župan.

Župan Osječko-baranjske županije tijekom 2019. godine u nekoliko navrata je proglašavao stanje prirodne nepogode na području Županije. Uslijed dugotrajne suše u vrijeme zimskih mjeseci, nakon toga obilnih kiša u proljetnim mjesecima na području Općine Semeljci te djelovanjem natprosječnih količina oborina u mjesecu svibnju na području Grada Đakova, izazvalo je štete na poljoprivrednoj kulturi kamilici te je proglašeno stanje prirodne nepogode - poplave 18. lipnja 2019. godine na području Općine Semeljci i 9. srpnja 2019. godine na području Grada Đakova. Zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta olujnoga nevremena praćenog tučom 7. srpnja 2019. godine koje je izazvalo štete na području općina Antunovac, Čepin, Ernestinovo, Podravska Moslavina, Šodolovci i Vladislavci, 18. srpnja 2019. godine proglašeno je stanje prirodne nepogode - tuče za ratarsku poljoprivrednu proizvodnju, povrtne kulture, dugogodišnje nasade, stambene i gospodarske objekte te pokretnu imovinu. Na temelju dostavljenih konačnih izvješća povjerenstva za procjenu šteta od prirodnih nepogoda Grada Đakova i općina Antunovac, Čepin, Ernestinovo, Podravska Moslavina, Semeljci, Šodolovci i Vladislavci, Povjerenstvo za procjenu šteta od prirodnih nepogoda na području Osječko-baranjske županije izradilo je konačnu procjenu šteta od prirodnih nepogoda - poplave i tuče na području Županije koja je utvrđena u ukupnom iznosu od 36.265.785,34 kuna, a od toga šteta kod fizičkih osoba u iznosu 22.938.450,43 kuna i kod pravnih osoba u iznosu 13.327.334,91 kuna.

Tablica 18. Utvrđena šteta od poplave i tuče na području Osječko-baranjske županije u 2019. godini

OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA		UKUPNO UTVRĐENE ŠTETE		
		FIZIČKE OSOBE	PRAVNE OSOBE	UKUPNO
1.	Đakovo	197.800,00	131.100,00	328.900,00
2.	Antunovac	2.239.708,37	6.643.529,91	8.883.238,28
3.	Čepin	7.441.563,11	4.930.713,83	12.372.276,94
4.	Ernestinovo	4.075.491,99	169.342,40	4.244.834,39
5.	Podravska Moslavina	139.315,53	0,00	139.315,53
6.	Semeljci	4.934.995,00	0,00	4.934.995,00
7.	Šodolovci	3.301.980,51	1.351.946,57	4.653.927,08
8.	Vladislavci	607.595,92	100.702,20	708.298,12
UKUPNO:		22.938.450,43	13.327.334,61	36.265.785,34

Izvor podataka: Povjerenstvo za procjenu šteta od prirodnih nepogoda na području Osječko-baranjske županije

Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 18. prosinca 2019. godine donijela je "Odluku o dodjeli sredstava pomoći za ublažavanje i uklanjanje posljedica prirodnih nepogoda nastalih u 2019. godini te dijelom u 2018. godini u Republici Hrvatskoj" prema kojoj se pomoć daje u postotku od potvrđene štete na: prinosima u poljoprivredi, stambeno građevinskim objektima fizičkih osoba te na nerazvrstanim cestama za ublažavanje posljedica prirodnih nepogoda tuča, kiša koja se smrzava u dodiru s podlogom, olujni i orkanski vjetar, poplava, klizanje, tečenje, odronjavanje i prevrtanje zemljišta nastalih u 2019. godini te dio šteta nastalih u 2018. godini u Republici Hrvatskoj. Sredstva državnog proračuna dodijeljena su kao pomoć za ublažavanje posljedica prirodnih nepogoda po jedinicama lokalne samouprave na području Osječko-baranjske županije u ukupnom iznosu od 1.109.438,920 kuna za štete nastale na prinosima u poljoprivredi. U tablici 18. prikazan je raspored sredstava pomoći za štete u poljoprivredi po jedinicama lokalne samouprave na području Županije.

Tablica 19. Raspored sredstava pomoći za štete u poljoprivredi na području Osječko-baranjske županije

OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA		Iznos pomoći poljoprivreda 2019. godina
1.	Đakovo	16.445,00
2.	Antunovac	273.507,30
3.	Čepin	137.525,44
4.	Ernestinovo	206.338,62
5.	Semeljci	246.749,75
6.	Šodolovci	199.333,85
7.	Vladislavci	29.538,96
UKUPNO		1.109.438,92

Izvor podataka: Državno povjerenstvo za procjenu štete od prirodnih nepogoda

II. STOČARSKA PROIZVODNJA

U Republici Hrvatskoj stočarska proizvodnja ima važnu ulogu u poljoprivrednoj djelatnosti s udjelom od oko 48,6% vrijednosti ukupne poljoprivredne proizvodnje. U strukturi stočarske proizvodnje najvažniju ulogu imaju govedarstvo, svinjogojstvo, peradarstvo te ovčarstvo i kozarstvo. Posljednjih godina bilježi se intenzivan proces restrukturiranja u stočarskom sektoru, pri čemu se ova proizvodnja već dulje razdoblje nalazi u nepovoljnim tržišnim uvjetima. Proizvodnja mlijeka predstavlja osnovicu govedarske proizvodnje, na koju je najvećim dijelom naslonjena proizvodnja goveđeg mesa.

Prema privremenim podacima stočarske proizvodnje u 2019. godini u usporedbi s konačnim podacima za 2018. godinu prirast goveda povećan je za 30,0% te prirast svinja za 11,1%, dok je kod prirasta ovaca došlo do minimalnog porasta od 0,7%. Prirast koza smanjen je za 8,7%, a peradi za 1,5%. Proizvodnja kravljeg mlijeka u usporedbi s istim razdobljem prošle godine smanjena je za 4,0%. Time se nastavlja pad proizvodnje kravljeg mlijeka od 2012. godine. Proizvodnja ovčjeg mlijeka također je smanjena za 6,5%, a kozjega za 4,8%. Proizvodnja jaja povećana je za 2,2%, a proizvodnja vune smanjena je za 2,1%.

U Republici Hrvatskoj u 2019. u odnosu na 2018. godinu, ukupan broj goveda povećao se za 1,4% dok se broj muznih krava smanjio za 4,4%. Negativna kretanja prisutna su i kod proizvodnje svinja, čiji je ukupan broj manji za 2,6%. U ovčarstvu i kozarstvu prisutan je blagi porast u ukupnom broju grla u odnosu na prethodnu godinu. Tako je ukupan broj ovaca veći za 3,5%, dok je broj koza veći za 2,5%. Znatniji porast u 2019. godini u usporedbi s 2018. godinom prisutan je kod ukupnog broja peradi, i to za 11,7%. Tomu je najviše pridonio porast broja tovljenih pilića (za 18,2%).

1. GOVEDARSKA PROIZVODNJA

U Republici Hrvatskoj govedarska proizvodnja (goveda živa i proizvodnja sirovog kravljeg mlijeka) čini 25,1% vrijednosti ukupne poljoprivredne proizvodnje i oko 51,7% vrijednosti stočarske proizvodnje (u izračunu postotka vrijednosti pojedine proizvodnje u ukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje korišteni su podaci Državnog zavoda za statistiku, Godišnji otkup i prodaja poljoprivrednih proizvoda u 2019. godini).

Govodarstvo je najvažnija grana stočarstva i poljoprivrede općenito, temelj je razvoja ukupne stočarske proizvodnje i kao takva je od višestruke gospodarske važnosti. Osim što se u sustavu govedarske proizvodnje osiguravaju značajni proizvodi (mlijeko i meso) njezina je važnost posebice naglašena zbog komplementarnosti s ratarskom proizvodnjom. Uz to što su goveda veliki potrošači ratarskih proizvoda oni u značajnoj mjeri doprinose prirodnom povećanju plodnosti tla. U Republici Hrvatskoj u 2019. godini 26.789 poljoprivrednih gospodarstava posjedovalo je 474.473 goveda svih kategorija, u Osječko-baranjskoj županiji broj posjednika goveda je 1.579 što je u odnosu na prethodnu godinu smanjenje za 30 posjednika.

U govedarstvu je nužno uspostaviti nove proizvodne sustave koji će svojom veličinom proizvodne jedinice, razinom proizvodnje te primjenom tehnološkog procesa moći nositi sa proizvodnim sustavima drugih razvijenih stočarskih zemalja. Takvim pristupom govedarska proizvodnja postala bi konkurentna na otvorenom tržištu i u cijelosti zadovoljila domaće potrebe za mlijekom i mesom. Proces smanjivanja proizvodnih kapaciteta u govedarstvu otvara naglašeniju proizvodnu specijalizaciju proizvođača i to na proizvodnju mlijeka i tov junadi

1.1. Brojno stanje goveda

Tablica 20. Brojno stanje goveda u Županiji i Republici Hrvatskoj za 2013. - 2019. godinu

Godina	Goveda			Krave		
	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	OBŽ/RH %	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	OBŽ/RH %
2013.	470.329	80.050	17	180.946	25.699	14,20
2014.	462.568	82.145	17,8	178.827	26.519	14,83
2015.	472.299	87.867	18,6	174.805	26.238	15,00
2016.	462.361	84.258	18,2	167.628	24.528	14,6
2017.	466.215	86.292	18,5	160.560	23.500	14,6
2018.	465.111	85.802	18,4	155.960	22.655	14,5
2019.	474.473	86.256	18,2	153.773	22.532	14,6

Izvor: Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Godišnje izvješće za 2019 godinu - Stočarstvo, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Prema podacima u Godišnjem izvješću Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu za 2019. godinu ukupan broj krava u 2019. godini je iznosio 153.773 krava, što predstavlja smanjenje za 1,5% prema prethodnoj godini. Nastavljen je negativan trend smanjenja populacije krava, koja je u odnosu na prethodnu godinu. Ovo smanjenje je ipak manje izraženo nego ranijih godina, što je ponajprije rezultat primijenjenih mjera agrarne politike kao npr. potpore za kupovinu i uzgoj junica. Smanjeni broj krava utječe na rast potreba za uvozom teladi za tov, koja dolaze iz drugih zemalja Europske unije (najvećim dijelom iz Rumunjske 60%, Mađarske 13%, Češke 9,8% Slovačke 8,5%...).

1.2. Proizvodnja mlijeka

Ukupna proizvodnja mlijeka u Hrvatskoj u 2019. godini smanjena je za oko 4% u odnosu na 2018. godinu. U Osječko-baranjskoj županiji također je zabilježeno smanjenje proizvodnje u odnosu na 2018. godinu za oko 2%. U 2019. godini, na području Županije otkupljeno je 130.961.738 kilograma što čini 30% ukupno otkupljenih količina mlijeka u Republici Hrvatskoj.

Tablica 21. Pregled otkupljenih količina mlijeka(kg)

Godina	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	%
2010.	623.881.162	135.008.408	21,6
2011.	626.407.108	148.570.280	23,7
2012.	602.364.638	158.276.650	26,3
2013.	503.851.844	124.108.922	24,6
2014.	522.694.451	141.031.854	27,0

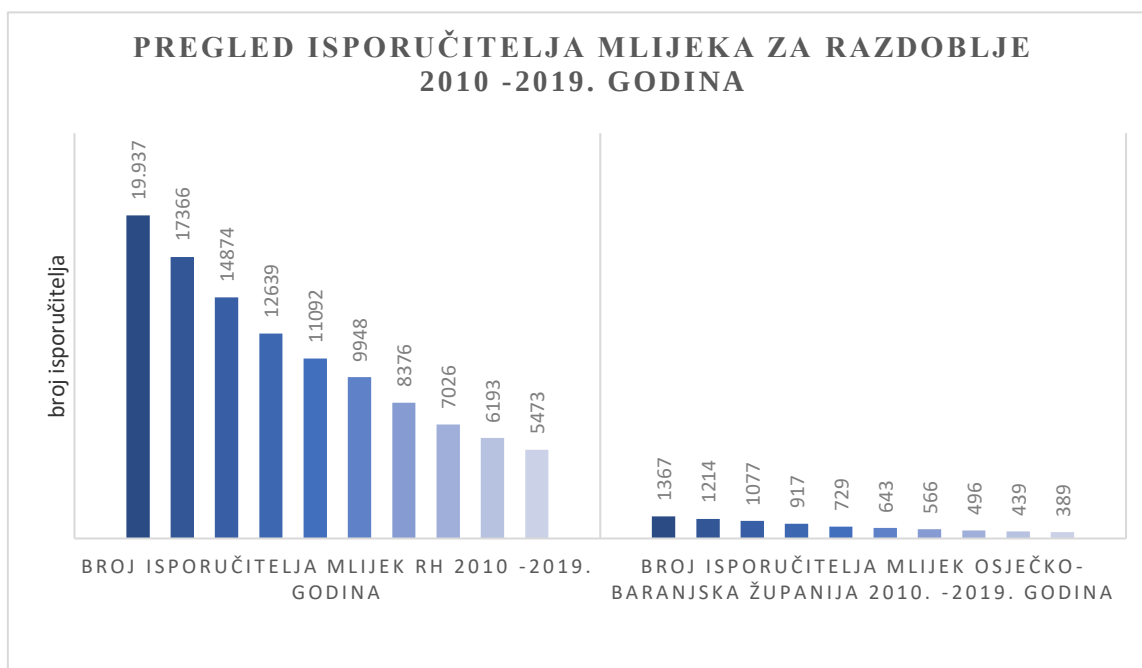
2015.	513.406.175	148.930.366	29,0
2016.	489.645.699	146.861.750	30%
2017.	476.773.218	142.859.149	30%
2018.	453.458.230	133.562.960	29,5%
2019.	435.606.090	130.961.738	30%

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Izvješće o stočarskoj proizvodnji, veljača 2020. godine

Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Godišnje potrebe za govedarskim proizvodima u Republici Hrvatskoj su: 1,2 milijarde litara mlijeka, što predviđa potrošnju 260 litara po stanovniku, te 68.150 tona goveđeg mesa što pretpostavlja potrošnju 14 kilograma po stanovniku. Tijekom 2019. godine otkupljeno je 435.606.090 kg mlijeka od strane 31 mljekara i 9 registriranih malih obiteljskih sirana koje prerađuju mlijeko proizvedeno na vlastitom gospodarstvu. Mlijeko je otkupljeno od 5.473 hrvatskih seoskih gospodarstva i velikih farmi proizvođača mlijeka. Prosječna otkupna cijena mlijeka u Hrvatskoj u 2019. godini kvalitete 4,00% m.m. i 3,42 m.b. iznosila je 2,47202/kg.

Grafikon 4. Pregled broja isporučitelja mlijeka 2010. - 2019. godine u Hrvatskoj i Osječko-baranjskoj županiji

Proizvodnju mlijeka u Republici Hrvatskoj prati značajan pad broj isporučitelja, u 2010. godini u Hrvatskoj je bilo 19.937 isporučitelja kravljeg mlijeka, na kraju 2019. godine u Hrvatskoj je preostalo 5.473 isporučitelja, što znači da je od 2010. godine u prosjeku svaki dan četiri isporučitelja prestalo proizvoditi, odnosno isporučivati mlijeko. U Osječko-baranjskoj županiji u 2019. godini mlijeko je isporučivalo 389 isporučitelja što čini 7,1% svih isporučitelja u Hrvatskoj.

Tablica 22. Pregled broja isporučitelja kravljeg mlijeka

Godina	Broj isporučitelja u RH	Broj isporučitelja OBŽ	Udio u ukupnom broju isporučitelja %
2010.	19.937	1.367	6,9
2011.	17.366	1.214	7,0
2012.	14.874	1.077	7,2
2013.	12.639	917	7,3
2014.	11.092	729	6,6
2015.	9.948	643	6,5

2016.	8.376	566	6,7
2017.	7.026	496	7,0
2018.	6.193	439	7,1
2019.	5.473	389	7,1

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Izvješće o stočarskoj proizvodnji, Veljača 2020. godine
Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Od ukupno 389 proizvođača mlijeka s područja Osječko-baranjske županije u 2019. godini 248 proizvođača koji proizvode do 50.000 kilograma mlijeka godišnje, isporučili su 4.417.507 kilograma (3,4%), a 141 proizvođača isporučili su 126.544.231 (96,6%) kilograma mlijeka. Posljedica dugogodišnjeg trenda pada isporučitelja i broja krava, uglavnom kombiniranih pasmina, na obiteljskim gospodarstvima orijentiranim na proizvodnju mlijeka, a rezultira nedostatnim brojem teladi za tov koji se nadomješta uvozom, a što može uzrokovati nestabilnost tova junadi.

Tablica 23. Pregled proizvođača mlijeka prema proizvodnji u 2018. - 2019. godina

	Do 50.000 kg		Preko 50.000 kg	
	Broj proizvođača	Isporučena količina	Broj proizvođača	Isporučena količina
2019.	248	4.417.507	141	126.544.231
	64%	3,4%	36%	96,6%
2018.	284	4.963.633	155	128.599.327
	64,7	3,7%	35,3%	96,3%

Izvor: Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Godišnje izvješće za 2019 godinu - Stočarstvo,
Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Prema pasminskoj strukturi u Hrvatskoj simentalnoj pasmini pripada 93.186 krava (60,6%), holstein 34.291 krava (22,3%), smeđoj 3.690 krava (2,4%), križancima 11.533 (7,5%), mesnoj pasmini 7.690 krava (5%) a ostale pasmine uključuju 3.383 krava (2,2%).

Tablica 24. Pregled krava po pasminskim skupinama u 2019. godini

	Pasminske skupine krava			
	Mliječna	Mesna	Izvorne	Križanci
Republika Hrvatska	131.695	7.995	2.924	11.159
Osječko-baranjska županija	20.389	1.426	55	663

Izvor: Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Godišnje izvješće za 2019 godinu - Stočarstvo,
Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Prosječna proizvodnja mlijeka u Hrvatskoj u simentalnoj pasmini iznosi 5.378 kg mlijeka, s 4,1% m.m. i 3,33% bjelančevina (Osječko-baranjska županija 5.519 kg). U holstein pasmini je prosječna proizvodnja 8.045 kg mlijeka, s 4,00% m.m. i 3,30% bjelančevina (Osječko-baranjska županija 8.978 kg). Za smeđu pasminu prosječna proizvodnja je 5.883 kg mlijeka, s 4,1% m.m. i 3,6% bjelančevina (Osječko-baranjska županija 6.590 kg). Tijekom 2019. godine je 95,1% otkupljenih količina mlijeka bilo I. razreda i svega 4,9% mlijeka II. razreda.

1.3. Problematika u govedarskoj proizvodnji

Govedarsku proizvodnju na području Osječko-baranjske županije karakterizira nekoliko problema. Niža razina proizvodnje mlijeka po grlu u odnosu na ostale zemlje EU, ne mogu osigurati konkurentnost govedarstva u uvjetima otvorenog tržišta, pa je Republika Hrvatska i dalje prisiljena uvoziti mlijeko i meso da bi zadovoljila vlastite potrebe, legalizacija proizvodnih objekata u stočarskoj proizvodnji, prezaduženost proizvođača, nedostatak domaćeg tovnog materijala, spora provedba programa raspolaganja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske. Jedan od razloga sadašnjeg stanja u govedarstvu je djelomična provedba Operativnog programa razvitka govedarske proizvodnje kojeg je donijela Vlada RH u 2004. godini. Potpisana su 231 ugovora. Planirano je da se nakon provedbe Programa proizvodnjom mlijeka bavi 49.520 gospodarstava. Hrvatska ima na kraju 2019. godine samo 5.473 gospodarstava koja se bave proizvodnjom mlijeka, a uvoz tovnih junadi se povećava.

Tablica 25. Veličina stada mlječnih i kombiniranih pasmina krava u Osječko-baranjskoj županiji

Veličina stada	Broj posjednika				Broj krava			
	2016.	2017.	2018.	2019.	2016.	2017.	2018.	2019.
1-5	773	733	730	731	1.684	1.594	1.602	1.509
6-10	170	166	132	129	1.304	1.295	1.007	971
11-15	102	172	173	157	1.318	2.994	3.059	2.823
16-20	48				866			
21-25	25				577			
26-30	13	51	50	51	368	2.363	2.322	2.528
31-50	40				1.489			
51-100	13				910			
101-250	13	11	16	12	1995	1.644	2.306	1.774
251-500	18	21	20	20	8.912	13.610	12.479	12.927
501-1000								
>=1001	3				5.105			
	1.218	1.154	1.121	1.100	24.528	23.500	22.655	22.532

Izvor: Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Godišnje izvješće za 2019 godinu - Stočarstvo, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Broj posjednika krava u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu na području Osječko-baranjske županije smanjen je za 21, a broj krava manji je za 123 komada.

Tablica 26. Otkup kravljeg mlijeka za razdoblje 2015. - 2019. godina

Naziv mljekare	Količina (kg)			2018.	2019.	% 2019
	2015.	2016.	2017.			
Dukat	192.729.132	190.368.353	202.263.197	190.389.731	185.104.669	42,49
Vindija	133.212.936	137.790.010	131.635.797	131.218.786	127.079.200	29,17
Meggle Hrvatska	35.122.626	29.870.876	30.869.891	28.500.839	25.334.296	5,82
Belje d.d.	74.351.977	58.257.809	55.840.944	51.807.184	47.844.284	10,98

Izvor: Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Godišnje izvješće za 2019 godinu - Stočarstvo, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Osim navedenog, ima i drugih čimbenika koji znakovito utječu na sadašnje stanje i trendove u govedarskoj proizvodnji. To je visoka cijena kapitala i imputa, kao i struktura vlasništva prerađivačke industrije. Posebno je naglašen problem cjenovnih odnosa u otkupu sirovina. Naime u zemljama članicama EU veliki broj klaonica i mljekara u suvlasništvu je i proizvođača sirovine, što je vrlo bitno pri formiranju otkupne cijene. U Hrvatskoj cijenu mlijeka mljekare formiraju sa svakim proizvođačem pojedinačno, s tim da se za utvrđivanje cijene, podaci o kvaliteti mlijeka koriste od Središnjeg laboratorija za kontrolu mlijeka u Križevcima (sadržaj bjelačevina, mlječne masti, broja mikroorganizama i somatskih stanica, prisutnost rezuida). Način formiranja cijene i sam njen iznos za standard kilograma predstavlja poslovnu tajnu.

Svaka mljekara utvrđuje cijenu mlijeka samostalno, s time da je standard kvalitete, odnosno sadržaj mlječne masti od 4,2% i sadržaja bjelačevina od 3,4%, broj mikroorganizama manji od 100.000 u 1 mililitru i broj somatskih stanica manji od 400.000 u 1 mililitru. Za utvrđivanje kvalitete mlijeka mjerodavan je Središnji laboratorij za kontrolu mlijeka u Križevcima.

Razvijenost poljoprivredne proizvodnje i proizvodnje mlijeka u Republici Hrvatskoj značajno zaostaje za članicama Europske unije. Mljekarski sektor suočava se s ozbiljnim problemima, ulaskom Hrvatske u EU došlo je do naglog porasta uvoza gotovih mlječnih proizvoda, a osobito su pogođeni mali poljoprivrednici, čime se ugrožavaju društvene strukture u ruralnim područjima. Udio uvoza mlijeka i gotovih mlječnih proizvoda je u porastu, u 2019. godini udio vrijednosti izvoza mlijeka i mlječnih proizvoda činio je 3,03% ukupne vrijednosti izvoza poljoprivredno prehrambenih proizvoda, dok je u istom

razdoblju udio vrijednosti uvoza u ukupnoj vrijednosti uvoza poljoprivredno prehrambenih proizvoda činio 7,31%. Ukupan uvoz mlijeka i mliječnih proizvoda u 2019. godini iznosio je 253.398.156 eura, dok je izvoz iznosio 67.024.236 eura. Deficit u spomenutom razdoblju iznosi 186.373.920 eura što je povećanje za 16,8% u odnosu na 2018. godinu. Pokrivenost uvoza s izvozom je 27%.

Tablica 27. Ukupne težine (t) klasiranih govedih trupova po kategorijama za razdoblje 2014.- 2019. godine - RH i uvoz

Godina	Republika Hrvatska	Uvoz	Ukupno
2014.	42.271	2.064	44.335
2015.	39.542	2.489	42.031
2016.	41.755	2.956	44.711
2017.	39.974	2.590	42.564
2018.	41.256	2.181	43.707
2019.	43.422	1.994	45.416

Izvor: Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Godišnje izvješće za 2019 godinu - Stočarstvo, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Prilikom registracije goveda u Jedinствeni registar goveda, govedo se upisuje pod dodijeljenim Jedinственим životnim brojem, te se za svako govedo upisuje datum njegova rođenja, spol i pasmina, porijeklo te podaci o posjedniku i gospodarstvu na kojem je govedo oteljeno. Registar sadrži i podatke o svakom premještanju goveda bilo da se radi o premještanju goveda na novo gospodarstvo, uginuću, odlasku na klanje ili izvozu. Točna i pravovremena prijava svakog premještanja goveda temelj je za točnu i ažurnu bazu podataka o govedima, a za prijavu premještanja odgovoran je posjednik goveda. Tijekom 2019. godine u Jedinствeni registar goveda upisano je 262.149 goveda. Broj upisanih goveda u 2019. je za 4,12% veći od broja upisanih goveda u 2018. godini. U 2019. godini nastavlja se pad u broju označenih goveda domaćeg porijekla dok broj registriranih goveda stranog porijekla bilježi konstantni porast (tablica 28).

Tablica 28. Registrirana goveda u Jedinствeni registar goveda 2015.-2019. godina

Godina	Domaća registrirana grla	Uvezena registrirana grla	Ukupno	Odnos domaće/uvoz
2015.	138.860	101.749	240.609	57,7% 42,3%
2016.	138.547	98.952	237.499	58,3% 41,7%
2017.	128.279	121.817	250.096	51,3% 48,7%
2018.	123.730	128.027	251.757	49,2% 50,8%
2019.	120.443	141.706	262.149	45,9% 54,1%

Izvor: Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Godišnje izvješće za 2019 godinu - Stočarstvo, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Obzirom da se gotovo 2/3 tovnog materijala uvozi razvidno je kako ova grana proizvodnje ima budućnost ako se Hrvatska u narednom razdoblju usmjeri prema razvoju govedarske proizvodnje (povećanje broja krava) kako bi se osigurala dostatne količine tovnе junadi, obzirom da je zabilježen smanjen broj teladi na istočno europskom tržištu. U 2019. godini u Hrvatsku uvezeno je govedeg mesa u vrijednosti 98.583.276 eura, negativna bilanca iznosi 64.429.968 eura. Pokrivenost uvoza s izvozom je oko 35%. Ukupan udio uvoza govedeg mesa (svježeg i smrznutog) u uvozu poljoprivredne i prehrambene industrije iznosi oko 2,5%.

2. SVINJOGOJSKA PROIZVODNJA

U Republici Hrvatskoj svinjogojstvo u vrijednosti stočarske proizvodnje sudjeluje s 25%, dok je u sveukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje s 12,8%, a čini najvažniju proizvodnju mesa u Hrvatskoj. Važnost svinjogojstva u stočarskoj proizvodnji i ukupnom gospodarstvu Republike Hrvatske proizlazi iz njegove ekonomske i biološke važnosti. Svinjogojstva je najvažniji izvor mesa za opskrbu domaćeg tržišta, nadalje svinjogojstvo ima veliku ulogu u oplemenjivanju ratarskih proizvoda, a utječe i na razvoj drugih grana gospodarstva: prerada mesa, proizvodnja hrane za životinje, građevinarstvo itd.

U Osječko-baranjskoj županiji na kraju 2019. godine 7.327 poljoprivrednih gospodarstava posjedovalo je 337.812 komada svinja svih kategorija, što je u odnosu na 2018. godinu smanjenje broja posjednika za 26% (2018. godina 9.872 posjednika) i smanjenje broja svinja za 5%. U svinjogojskoj proizvodnji je zbog brzog obrta životinja relativno brz povrat uložених sredstava. Biološka važnost svinjogojstva proizlazi iz mogućnosti vrlo dobrog iskorištavanja žitarica, uljarica, ali i nekih nusproizvoda koji nastaju u prehrambenoj industriji.

Tablica 29. Broj krmača u Republici Hrvatskoj

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Krmače	109.000	98.000	106.000	99.000	96.000	100.000	102.000	99.000	99.000

Izvor: Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Godišnje izvješće za 2019 godinu - Stočarstvo,

Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Hrvatska, iako ima prirodne, agroekološke prednosti za razvitak stočarstva, a u tome i svinjogojstva, ne pokriva potrebe prehrane pučanstva (kao i turističke potrošnje) pa razliku podmiruje uvozom. Hrvatska, naime, uz potrošnju od oko 24 kg svinjskog mesa od čega 15 kg svježeg mesa, hrvatska proizvodnja svinjskog mesa nije dovoljna.

Tablica 30. Ukupan broj klasiranih svinjskih trupova RH - Uvoz od 2011. - 2019. godine

Godina	Ukupno	Republika Hrvatska	Uvoz
2011.	1.253.660	1.050.676	202.984
2012.	1.208.214	1.024.602	183.612
2013.	1.102.868	981.468	121.400
2014.	976.705	806.645	170.060
2015.	1.088.640	837.652	250.988
2016.	1.127.063	892.044	235.017
2017.	1.000.463	816.546	183.917
2018.	1.033.337	843.199	190.138
2019.	1.042.000	885.408	156.592

Izvor: Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Godišnje izvješće za 2019. godinu - Stočarstvo,

Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Kontrola proizvodnosti kvalitetnog rasplodnog materijala posebice u obiteljskim gospodarstvima jedan je od preduvjeta stvaranja i uzgoja selekcioniranih svinja, koje će biti visoko vrijedna genetska osnova za kvalitetne tovljenike s visokim postotkom mesne jedinice. Samo s takovim proizvodnim potencijalom uzgajivači naše Županije mogu konkurirati na visokom zahtjevnom tržištu svinjskog mesa u Republici Hrvatskoj, a i u Europi. Prema podacima Hrvatske agencija za poljoprivredu i hranu, Godišnje izvješće za 2019. godinu - Stočarstvo u zadnjih deset godina broj živo oprasene prasadi povećao se za 3,1 praseta po krmači godišnje, a broj odbijene za oko 2 praseta. Navedeno povećanje plodnosti direktan je rezultat uvođenja produktivnijih grla, uglavnom hibridnih programa, u proizvodnju na velikim farmerskim sustavima.

2.1. Problematika u svinjogojstvu

Svinjogojstva proizvodnja na području Osječko-baranjske županije kao i na cijelom području Hrvatske pod utjecajem je permanentnog variranja i uglavnom opadanje opsega proizvodnje. Na većini velikih svinjogojilišta proizvodnja je zadržana, dok je veliki broj malih proizvođača na privatnom sektoru prestao sa proizvodnjom bez realne šanse da je ponovo zasnuje. Poseban problem predstavlja smanjenje broja krmača i suprasnih nazimica u posljednjih 10 godina i to za 35%. Osim toga, jedan od razloga sadašnjeg stanja u svinjogojstvu je djelomična provedba Operativnog programa razvitka svinjogojstva proizvodnje kojeg je donijela Vlada RH u 2005. godini, kojim je predviđeno da se do 2010. godine izgradi 175 farmi za proizvodnju prasadi sa tovom prosječnog kapaciteta od 150 krmača, 75 farmi za proizvodnju prasadi prosječnog kapaciteta od 150 krmača, 73 farme za tov svinja sa godišnjim ukupnim tovom od 3.250 komada tovljenika i 19 farmi za proizvodnju nazimica

prosječnog kapaciteta od 150 krmača. Za provedbu Programa HBOR je osigurao kreditna sredstva u iznosu od 2.467.594.060,00 kuna, koja su se odobravala korisniku na rok do 15 godina uz 2 godine počeka i kamatnu stopu od 4% uz povrat kapitalnih ulaganja do 50 % investicije, ali ne više od 3.500.000,00 kuna. Od ukupno planiranih 342 farme koliko se planiralo izgraditi provedbom Programa potpisan je 31 ugovor.

Uz navedeno, razlozi nepovoljnog stanja svinjogojstva su nedovoljna ulaganja u ovaj sektor, nedovoljan broj krmača visoko kvalitetnog genetskog potencijala, na kojima bi se trebao temeljiti genetski napredak u svinjogojstvu. Jedan od ključnih razloga sadašnjeg stanja je i nepovezanost proizvođača u proizvođačke organizacije, kao i vlasništvo klaonica i preradbenih kapaciteta. Naime, u ostalim zemljama EU proizvođačke organizacije su u suvlasništvu klaoničke i prerađivačke industrije, ta na taj način mogu utjecati na formiranje otkupnih cijena. Veliku nestabilnost svinjskog tržišta u Hrvatskoj izaziva i nekontroliran uvoz svinjskog mesa koji za posljedicu ima stagnaciju ili potpuni prestanak proizvodnje u manjim proizvodnim jedinicama. U 2019. godini u Hrvatsku je uvezeno svinjskog mesa u vrijednosti 207 milijuna eura, a izvezeno u istom razdoblju svinjskog mesa u vrijednosti 20,4 milijuna eura, negativna bilanca iznosi 186,6 milijuna eura. Pokrivenost uvoza s izvozom je oko 10%. Ukupan udio uvoza svinjskog mesa (svježeg i smrznutog) u uvozu poljoprivredne i prehrambene industrije iznosi 6,1%.

3. OVČARSKA PROIZVODNJA

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede brojno stanje ovaca u Republici Hrvatskoj je u stalnom porastu. Ovčarska se proizvodnja većinom odvija na ekstenzivnom poljoprivrednom području uz uspostavu intenzivnih proizvodnih jedinica.

Tablica 31. Ukupan broj posjednika i ovaca u 2019. godini

Broj posjednika		Broj ovaca	
Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija
18.680	870	697.216	40.707

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Izvješće o stočarskoj proizvodnji, Siječanj 2020. godine

Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Broj posjednika ovaca u Republici Hrvatskoj iznosi 18.680 posjednika od toga 870 je s područja Osječko-baranjske županije, a ukupan broj ovaca je 697.216 komada od toga s područja Osječko-baranjske županije je 40.707 komada, što predstavlja povećanje broja ovaca u Hrvatskoj za 5%, a u Osječko-baranjske županiji povećanje za 3,5%. U Republici Hrvatskoj godišnje 366 proizvođača isporučuje 2.633.671 kilograma ovčjeg mlijeka, od toga s područja Osječko-baranjske županije 2 proizvođača isporučuju 15.057 kilograma ovčjeg mlijeka, što je u odnosu na 2018. godinu smanjenje za 4%. Prema ocjeni stručnjaka, naša Županija kao i cijela Republika Hrvatska, ima velike mogućnosti za držanje, ishranu i uzgoj ovaca, koje nisu dovoljno iskorištene. Nužno je uspostaviti ekonomsko isplative veličine stada, na kojima će obiteljska poljoprivredna gospodarstva ostvarivati svoje prihode, te genetski unaprijediti postojeću genetiku s plemenitim pasminama.

4. KOZARSKA PROIZVODNJA

U Republici Hrvatskoj ukupan broj posjednika koza u 2019. godini iznosi 5.064 posjednika od toga 269 je s područja Osječko-baranjske županije, a ukupan broj koza je 81.550, od toga s područja Osječko-baranjske županije je 2.047 komada, što predstavlja povećanje broja koza u Hrvatskoj za 2 %, a u Osječko-baranjske županiji smanjenje za 7%. Ova proizvodnja (zajedno s ovčarstvom) predstavlja alternativne sustave, koji će biti važni u prilagodbi proizvodnje uvjetima EU, zbog njegove manje konkurencije. Za kozarsku proizvodnju u Republici Hrvatskoj može se reći da ima iste osobine kao i ovčarska proizvodnja.

Tablica 32. Ukupan broj posjednika i koza u 2019. godini

Broj posjednika		Broj koza	
Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija
5.064	269	81.550	2.047

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Izvješće o stočarskoj proizvodnji, Siječanj 2020. godine

Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Proizvodnjom mlijeka za otkup u Republici Hrvatskoj bavi se 151 proizvođač koji proizvode 3.990.367 kilograma. Na području Osječko-baranjske županije ima tri registrirane mini sirane koje se bave preradom kozjeg mlijeka i proizvodnjom kozjeg sira. U 2019. godini smanjen je uvoz živih ovaca i koza u odnosu na 2018. godinu s 2.838 tona na 2.632 tone. U istom razdoblju povećan je uvoz ovčjeg i kozjeg mesa s 1.604 tona na 1.673 tona, negativna bilanca iznosi 9,3 milijuna eura, a pokrivenost uvoza s izvozom je 8%. Ukupan broj koza u Hrvatskoj je 79.984 komada od toga s područja Osječko-baranjske županije je 2.201 komada.

5. KONJOGOJSKA PROIZVODNJA

Konjogojska proizvodnja u Republici Hrvatskoj nema veliki proizvodni značaj, dok konjogojstvo kao dio stočarske proizvodnje za područje Osječko-baranjske županije ima gospodarsku, a nadasve kulturnu vrijednost. Ova proizvodnja ima statusno mjesto u Županiji, a najznačajniji subjekt je Državna ergela Đakovo i Lipik. Ergela osim provedbe uzgojno-seleksijskog rada na lipicancu u konjogojskim udrugama osigurava i potrebit muški rasplodni materijal i na taj način direktno unapređuje razvoj konjogojstva.

Tablica 33. Brojno stanje konja na području Osječko-baranjske županije u 2019. godini

Osječko-baranjska županija	
Republika Hrvatska ukupan broj konja	Osječko-baranjska županija broj konja
24.836	1 733

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Izvješće o stočarskoj proizvodnji, Siječanj 2020. godine

Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Na području Osječko-baranjske županije u 2019. godine bilo je ukupno 1.733 konja, najzastupljenija je lipicanska pasmina s 588 grla koje posjeduju 177 vlasnika. Trenutačno stanje konjogojstva u Osječko-baranjskoj županiji je usko vezano s problematikom sela: starosna struktura stanovništva i problematikom u poljoprivrednoj proizvodnji. Sadašnji rasplodni materijal osigurava kvalitetan napredak i značajan pomak ka boljem, no nedovoljan je broj mladih ljudi na selu zainteresiran za uzgoj, a posebice razvoj konjičkog sporta. Naime, plasman uzgojenih i obučanih konja je dobar izvozni proizvod za tržište, kako naše, tako i europsko.

Jedan od najznačajnijih uzgajivača konja na području Osječko-baranjske županije je Državna ergela Đakovo i Lipik, koja ima oko 160 konja. U sklopu Ergele izgrađena je prva velika zatvorena jahaonica u Hrvatskoj, koja udovoljava svim europskim standardima konjičkog sporta veličine 46,65 x 75 m. Prostor i sastavni objekti jahaonice namijenjeni su organiziranju i održavanju škole jahanja, dresure konja, terapijskog jahanja, te sportskih natjecanja - preskakanja prepona, zaprežnog sporta - tijekom cijele godine. Prostor uz jahaonicu osmišljen je kao multisadržajni kompleks površine oko 4200 četvornih metara s nizom sadržaja turističkog karaktera - suvenirnice, restorana te prodavaonice s konjičkom opremom. U okviru jahaonice izgrađena je tribina s 700 mjesta s popratnim sadržajem. Zatvoreni prostor jahaonice nudi mogućnost održavanja aukcijskih prodaja konja, izložba i sajmovi konja tijekom cijele godine.

6. PERADARSKA PROIZVODNJA

Peradarska proizvodnja je u Republici Hrvatskoj industrijski organizirana i nju čini posebnom mogućnost brzog obrta u poslovanju, koja u konačnici daje najjeftiniju vrstu mesa. Perad za proizvodnju mesa čini oko 6,4% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje i oko 13,2%

vrijednosti stočarstva. Pilići su daleko najznačajnija vrsta peradi (u tovu), no postoji još i komercijalna proizvodnja purana, dok je uzgoj gusaka i pataka znatno manje zastupljen, ekstenzivan i namijenjen lokalnoj potrošnji i prodaji. Ukupna vrijednost proizvodnje peradi i jaja čini 10,2% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, odnosno 21,2% vrijednosti stočarske proizvodnje.

U 2019. godini ukupna vrijednost otkupljenih jaja iznosila je 304.333.754 kuna, od toga od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava vrijednost otkupa iznosila je 12.927,00 kuna, a od ostalih poslovnih subjekata 304.320.827,00 kuna, što je povećanje u odnosu na 2018. godinu oko 1%. Intenzivna proizvodnja (tov) je u integriranom sustavu poljoprivredno-prehrambenih poduzeća i ugovorne proizvodnje pojedinačnih proizvođača. Tehnološka učinkovitost te proizvodnje, mjerena efikasnošću konverzije hrane i stopom smrtnosti, povećana kakvoća, asortiment i naglasak na promidžbu, ne odstupa znatnije od one u drugim zemljama.

Na području Osječko-baranjske županije postoji interes za intenzivnu proizvodnju tovnih pilića i nesilica, odnosno jaja. U Upisnik farmi kokoša nesilica koji se vodi pri Upravi za veterinarstvo i sigurnost hrane upisano je 223 proizvođača ukupnog kapaciteta 2.133.332 jedinki, od toga je 11 proizvođača s područja Osječko-baranjske županije koji raspolažu kapacitetima 270.070 jedinki. Značajne investicije u proizvodnju jaja bile su na području Općine Vuka investitor Žito d.o.o., gdje su izgrađeni kapaciteti za 219.942 nesilica s godišnjom proizvodnjom oko 62.000.000 jaja.

Sektor peradarske proizvodnje jedan je od sektora koji na nacionalnoj razini postiže visoku stopu samodostatnosti u proizvodnji jaja i mesa peradi. Značajan je i izvoz peradarskih proizvoda, no prisutna je i visoka stopa njihovog uvoza. Uvoz mesa peradi i iznutrice od peradi, svježi rashlađeni ili smrznuti u 2019. godini iznosio je 54 milijuna eura, a negativna bilanca iznosi 36,8 milijuna eura.

7. PROIZVODNJA RIBE

Slatkovodni ribolov obuhvaća gospodarski ribolov i športski ribolov, a uređen je odredbama Zakona o slatkovodnom ribarstvu ("Narodne novine" broj 63/19.) kao i nizom podzakonskih propisa Uzgoj slatkovodnih vrsta riba obavlja se u Hrvatskoj na dva načina, kao uzgoj hladnovodnih i uzgoj toplovodnih vrsta. Najznačajnije vrste u slatkovodnom uzgoju su šaran i kalifornijska pastrva. Uzgoj šaranskih vrsta većinom podrazumijeva kontrolirani uzgoj šarana u monokulturi ili polikulturi s drugim vrstama (bijeli amur, sivi glavaš, bijeli glavaš, som, smuđ i štuka). Proizvodni ciklus u pravilu traje tri godine. Razvoj ribarstva je značajan i zbog očuvanja i zaštite okoliša jer su ribnjaci posljednje oaze raznih vrsta ptica. Od ukupno proizvedenih slatkovodnih riba 67,5% odnosi se na proizvodnju šarana, a 12,8% na proizvodnju pastrve. U Republici Hrvatskoj u 2018. godini proizvedeno je 2.899 tona ribe, od toga u šaranskim ribnjacima 2.529 tona, a u pastrvskim ribnjacima 370 tona. Na području Osječko-baranjske županije nalazi se 3.016 ha ribnjaka u kojima se u 2018. godini proizvelo 236.919 kilograma ribe. Vrijednost slatkovodnog ribarstva u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu pala je za 3,8%. Na taj pad utjecala je manja prodajna količina (za 11,4%) iako su cijene slatkovodne ribe porasle (za 8,6%).

Tablica 34. Površine ribnjaka u Osječko-baranjskoj županiji:

Tvrtka	Površine (ha)	Proizvodnja u kg
MAKLER d.o.o.	19,29	
MIAGRO d.o.o.	1.298,18	
Osilovac d.o.o. Feričanci	32,1694	
PP Orahovica d.d. PJ Ribnjačarstvo, Ribnjak na području grada D. Miholjac	1.002,52	
PP Orahovica d.o.o. PJ Ribnjačarstvo, Ribnjak na području općine Bilje - Ribnjak Baranja	663,90	
UKUPNO	3016,0594	236.919*

*Proizvodnja u 2018. godini ,Izvor podataka: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za ribarstvo

8. PČELARSKA PROIZVODNJA

Pčelarstvo je u Republici Hrvatskoj tradicionalna poljoprivredna grana i ima veliki gospodarski značaj. Na ovom prostoru se do danas održala autohtona pasmina pod nazivom "siva" pčela. Pčelinji proizvodi - med, pelud, vosak, propolis te matična mliječ upotrebljavaju se kao hrana i dodatak prehrani zbog svojih funkcionalnih svojstava. Ukupna vrijednost svih pčelinjih proizvoda je daleko manja od značaja i koristi od oprašivanja bilja. Medonosne su pčele najvažniji i najbrojniji prirodni oprašivači. Oprašivanjem sudjeluju u stvaranju dodane vrijednosti u biljnoj proizvodnji te su tako u nekim segmentima biljne proizvodnje ključne. Jednako je značajna i njihova uloga u oprašivanju samoniklog bilja, čime pridonose očuvanju ukupne biološke raznolikosti.

Organiziranost pčelara na ovim prostorima datira još od 1879. godine kada je u Osijeku osnovano prvo pčelarsko društvo. Od tada pa do danas pčelarstvo je prošlo niz faza organiziranosti. Ovo bogato iskustvo ishodište je za sadašnje, ali i za buduće pčelarenje u Republici Hrvatskoj.

Tablica 35. Proizvodnja meda i pregled broja pčelara i broja pčelinjih zajednica u Osječko-baranjskoj županiji i Republici Hrvatskoj 2013. - 2019. godina

Godina	Broj pčelara	Broj pčelinjih zajednica	Proizvodnja meda (tona) OBŽ
2013.	670	28.500	1.380
2014.	714	28.600	630
2015.	750	28.800	1.330
2016.	820	30.600	1.120
2017.	850	29.652	1.300
2018.	918	27.793	875
2019.	845	26.540	430

Izvor: Županijski savez pčelara Osječko-baranjske županije, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Protekla 2019. godina bila je izrazito nepovoljna za proizvođače meda u cijeloj Europi tako i u Hrvatskoj, u Županiji u 2019. godini proizvedeno je oko 430 tona meda, također smanjen je broj pčelara za oko 8%. Županijski savez pčelara Osječko-baranjske županije je u suradnji sa Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku i Pučkim otvorenim učilištem u Osijeku organizirao školu pčelara koju je u razdoblju od 2005. do kraja 2019. godine uspješno završilo oko 820 polaznika. U 2019. godini školu pčelara završilo je oko 15 pčelara. Škola prema planu traje 160 sati, a sastoji se od 80 sati teoretskog i 80 sati praktičnog dijela. Po završetku pčelarske škole, polaznici koji su uspješno apsolvirali dobili su diplomu Pučkog otvorenog učilišta u Osijeku, te je zvanje "Pčelar" upisano u radnu knjižicu.

Gospodarska manifestacija Dani meda u Hrvatskoj održana je od 4. do 6. listopada 2019. godine u Osijeku. U sklopu manifestacije je organizirano 24. ocjenjivanje kvalitete sortnoga meda, 18. ocjenjivanje pakovina meda, pakovina proizvoda za poboljšanje zdravlja na bazi meda, pakovina pića i suvenira te 15. ocjenjivanje kvalitete pića od meda i na bazi meda. Na ocjenjivanje meda pristiglo je 67 uzoraka različitih sorti meda. Na ocjenjivanje pakovina pristigle su 2 pakovina meda, proizvoda za poboljšanje zdravlja na bazi meda i suvenira. Na ocjenjivanje kvalitete pića od meda i na bazi meda pristiglo je 9 uzoraka - medne rakije, likeri i vina (gvirc). Pčelarima koji su prijavili svoj med na ocjenjivanje dodijeljeno je 31 diploma Zlatna žlica, 28 diploma Srebrna žlica, 7 diploma Brončana žlica i jedna diploma za sudjelovanje. U 2019. godini provodio se Nacionalni pčelarski program za razdoblje od 2017. do 2019. godine ukupne vrijednosti 6.766.602 eura. Cilj je Nacionalnog pčelarskog programa omogućiti razvoj pčelarstva poboljšanjem tehničko-tehnoloških okvira proizvodnje, dorade i ponude meda za tržište, očuvanjem i povećanjem broja pčelinjih zajednica, osiguravanjem pomoći u kontroli i suzbijanju varooze, te potvrđivanjem kvalitete i prepoznatljivosti meda za potrošače uvođenjem sustavnih laboratorijskih analiza.

U Republici Hrvatskoj pčelari se uglavnom stacionarno, a dio pčelara seli zajednice na paše. Seleće pčelarenje nije dovoljno zastupljeno, a obzirom na sve veću urbanizaciju, kao i širenje turističkih sadržaja, poglavito u priobalju, te zbog nepouzdanosti i kratkotrajnih paša uslijed zamjetnih promjena u klimi, pčelari su prisiljeni sve više seliti. Međutim, velik dio pčelara ne posjeduje odgovarajuću opremu i nema pčelinjake prilagođene za seljenje, te su stoga ulaganja u ovaj segment pčelarenja neophodna. Budući da se svake godine bilježe značajni gubici pčelinjih zajednica, uzrokovani pčelinjim bolestima, ponajprije varoozom, neophodno je sustavno provoditi praćenje varooze i ostalih bolesti te uvesti sustavnu kontrolu i suzbijanje na cijelom prostoru Hrvatske. Jedino sustavnim praćenjem gubitaka pčelinjih zajednica i praćenjem razvoja varooze kroz pašnu sezonu te integralnim pristupom zaštite možemo značajnije utjecati na njihovo smanjenje. Jedan od čimbenika uspješnog prezimljavanja i povećanja prinosa pčelinjih proizvoda je i kvalitetna mlada matica.

8.1. "Zaštita izvornosti Slavenskog meda"

Oznaka izvornosti koristi se za označavanje poljoprivrednih ili prehrambenih proizvoda, koji potječu iz regije, odnosno iz tog mjesta ili iz te zemlje, čija kakvoća ili karakteristike u bitnom ili isključivo, nastaju pod utjecajem posebnih prirodnih i ljudskih čimbenika određene zemljopisne sredine i čija se proizvodnja, prerada i priprema u cijelosti odvija u tom zemljopisnom području. Oznake izvornosti štite se kao intelektualno vlasništvo kako bi se spriječila njihova zloupotreba ili neovlaštena upotreba, budući da one doprinose većoj tržišnoj vrijednosti proizvoda i usluga koja odgovara njihovim posebnim svojstvima i time stečenom ugledu. Proizvodi se štite zbog više cjenovne kategorije, stvaranja identiteta i prepoznatljivosti, izravne veze proizvoda s određenim zemljopisnim područjem daje dodatnu vrijednost i prepoznatljivost tom području, te pridonosi ruralnom razvoju i osnivanju interesnih udruženja.

Osječko-baranjska županija zajedno s Požeško-slavonskom, Brodsko-posavskom, Vukovarsko-srijemskom i Virovitičko-podravskom županijom čija je bila i inicijativa, organizacijski i financijski u suradnji sa znanstvenim institucijama sudjelovala je u Projektu zaštite izvornosti "Slavenskog meda". Ukupna vrijednost navedenog Projekta iznosila je oko 140.000,00 kuna, a Osječko-baranjska županija je osigurala 20.000,00 kuna putem Sporazum o provedbi Projekta "Zaštita izvornosti Slavenskog meda" kojeg je zaključila s Virovitičko-podravskom županijom u 2014. godini. Postupak zaštite je završio u siječnju 2018. godine (Službeni listu EU L 17 Provedbena Uredba Komisije (EU) 2018/95 o upisu naziva "Slavenski med" - zaštićena oznaka izvornosti u registar zaštićenih oznaka izvornosti i zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla. U 2019. godini oznaku izvornosti "Slavenski med" s područja Osječko-baranjske županije koristio je jedan pčelar, a u postupku certifikacije još su četiri pčelara s područja Županije.

III. PROGRAMI UNAPRJEĐENJA POLJOPRIVREDE

Osječko-baranjska županija pokrenula je niz projekata s ciljem razvoja i unapređenja poljoprivrede na području naše Županije. Potrebna financijska sredstva za provedbu razvojnih projekata u poljoprivredi Županija je osigurala iz prihoda od raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države, sukladno propisima koji reguliraju navedeno.

U cilju razvoja poljoprivrede i unaprjeđenje ruralnog prostora, poticanje konkurentnosti poljoprivrede i postizanje održivog razvoja ruralnih zajednica, kao i drugih ciljeva utvrđenih poljoprivrednom politikom Republike Hrvatske, Skupština Županije donijela je Program potpora u poljoprivredi i ruralnom razvoju na području Osječko-baranjske županije za razdoblje 2016. - 2020. ("Županijski glasnik" broj 2/17., 8/17. i 4/18.), a koji obuhvaća mjere koje su usklađene s uredbama Europske komisije koje uređuju državne potpore, kao i mjera koje se ne smatra državnim potporom u sektoru poljoprivrede. Skupština Osječko-baranjske županije temeljem Programa potpora poljoprivredi i ruralnom razvoju na području Osječko-baranjske županije za razdoblje 2016. - 2020. godine, donijela je i Odluku o potporama poljoprivredi i ruralnom razvoju na području Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 2/17., 8/17. i 4/18.) kao provedbeni akt koji uređuje uvjete, način te postupak odobravanja potpora poljoprivrede i ruralnom razvoju na području Osječko-baranjske županije.

Radi stvaranja pretpostavki za razvoj poljoprivrede i unaprjeđenje ruralnog prostora, poticanje konkurentnosti poljoprivrede i postizanje održivog razvoja ruralnog prostora, kao i drugih ciljeva utvrđenih poljoprivrednom politikom Republike Hrvatske, Županija je u 2019. godini temeljem Odluke o mjerama potpora u poljoprivredi i ruralnom razvoju na području Osječko-baranjske županije (nastavno: Odluka) raspisala javne pozive za dodjelu potpora za sljedeće mjere:

1. Potpora mladim poljoprivrednicima,
2. Potpora oštećenima u slučaju elementarne nepogode,
3. Potpora za kontrolu plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima,
4. Potpora za očuvanje tradicionalne proizvodnje i razvoj tržišta autohtonih proizvoda,
5. Potpora za unaprjeđenje genetskog potencijala u stočarstvu,
6. Potpora za uzgoj i držanje te kupovinu uzgojno valjanih grla u stočarstvu,
7. Potpora za poticanje izvrsnosti u proizvodnji mlijeka,
8. Potpora za dobrobit životinja,
9. Potpora za istraživačke projekte u poljoprivredi,
10. Potpora poljoprivrednicima za ulaganja u preradu poljoprivrednih proizvoda,
11. Potpora za promotivne mjere u korist poljoprivredne proizvodnje,
12. Potpora za sudjelovanje u programima kvalitete i stvaranje robne marke poljoprivrednih proizvoda,
13. Potpora za manifestacije i
14. Potpora za uređenje ruralnog prostora.

Prema Planu rada Skupštine, Skupštini se podnosi posebna Informacija koja sadržava detaljne podatke o dodijeljenim potporama po pojedinim programima u poljoprivredi i ruralnom razvoju na području Županije.

IV. PROGRAMI POTPORA STOČARSKOJ PROIZVODNJI

A. Programa potpore proizvođačima radi obnove narušenog proizvodnog potencijala u sektoru govedarstva za razdoblje od 2018. do 2020. godine.

U cilju obnove narušenog proizvodnog potencijala u sektoru govedarstva zbog posljedica cijepljenja protiv Bolesti kvrgave kože u prethodne tri godine kao privremenu financijsku pomoć za razdoblje od 2018. do 2020. godine Vlada Republike Hrvatske donijela je 2. kolovoza 2018. godine Programa potpore proizvođačima radi obnove narušenog proizvodnog potencijala u sektoru govedarstva za razdoblje od 2018. do 2020. godine. Cilj je programa obnoviti narušeni proizvodni potencijal, omogućavanjem uzgajivačima goveda korištenje potpore za kupovinu steonih junica i potpore za gubitak prihoda u uzgoju rasplodnih junica zbog teškoća koje se odnose na obnavljanje životinjskog blaga, zabrane ili ograničavanja kretanja životinja zbog Bolesti kvrgave kože. Potpore su usmjerene na obiteljska poljoprivredna gospodarstva male i srednje veličine u rangi mikro i malih poduzeća koja većinom drže goveda simentalne i Holstein pasmine i koja predstavljaju najznačajniju skupinu proizvođača mlijeka u Republici Hrvatskoj. Planira se u trogodišnjem razdoblju provedbe Programa radi obnove narušenog proizvodnog potencijala omogućiti potporu za kupovinu najmanje 9.000 steonih junica. Potpora za gubitak prihoda u uzgoju rasplodnih junica i obnavljanje životinjskog blaga, planira se za 35.000 steonih junica što bi u određenoj mjeri obnovilo narušeni proizvodni potencijal u proizvodnji mlijeka.

A1. Potpora za kupovinu steonih junica

Ukupno je za provedbu ove mjere predviđen iznos od 60.000.000,00 kuna, odnosno 20.000.000,00 kuna raspoloživih sredstava za svaku godinu tijekom trajanja Programa. Potpora će se dodjeljivati za sufinanciranje troška kupovine minimalno tri grla kategorije steonih junica pri čemu iznos potpore neće prelaziti 10.000,00 kuna po jednom kupljenom grlu. Iznos potpore ograničen je na maksimalnih 30.000,00 kuna po korisniku. U jednoj godini Programa korisnik može podnijeti samo

jedan zahtjev za potporu. U 2019. godini ovu mjeru u Hrvatskoj koristilo je 667 poljoprivrednih gospodarstava, a s područja Osječko-baranjske županije ovu mjeru koristila su 44 poljoprivredna gospodarstva.

A2. Potpora za gubitak prihoda u uzgoju rasplodnih junica i teškoća koje se odnose na obnavljanje životinjskog blaga

Ukupno je za provedbu ove mjere u trogodišnjem razdoblju predviđen iznos od 135.000.000,00 kuna, odnosno 45.000.000,00 kuna za svaku godinu tijekom trajanja programa. Ukupna sredstva namijenjena za provedbu ove mjere su definirana, a iznos potpore po rasplodnoj junici ovisit će o ukupnom broju prihvatljivih rasplodnih junica prijavljenih na ovu mjeru.

Tablica 36. Plan financiranja Programa potpore kupovine steonih junica i gubitka prihoda u uzgoju rasplodnih junica u Republici Hrvatskoj od 2018. - 2020. godine

Programska godina	2018.	2019.	2020.	UKUPNO
Potpore za kupovinu steonih junica	20.000.000,00	20.000.000,00	20.000.000,00	60.000.000,00 kn
Potpore za gubitak prihoda u uzgoju rasplodnih junica	45.000.000,00	45.000.000,00	45.000.000,00	135.000.000,00 kn
UKUPNO	65.000.000,00	65.000.000,00	65.000.000,00	195.000.000,00 kn

Izvor podataka: Ministarstvo poljoprivrede, Program potpore kupovine steonih junica i gubitka prihoda u uzgoju rasplodnih junica u Republici Hrvatskoj od 2018. - 2020. godine

B. Program potpore za unaprjeđenje proizvodnog potencijala u sektoru mesnog govedarstva u sustavu krava-tele, unaprjeđenje uzgoja ovaca, koza te izvornih pasmina peradi za razdoblje od 2018. do 2020. godine

Cilj Programa je unaprjeđenje proizvodnog potencijala u sektoru mesnog govedarstva u sustavu krava-tele, unaprjeđenje uzgoja ovaca i koza te unaprjeđenje uzgoja izvornih pasmina peradi u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2018. do 2020. godine, a za njegovu provedbu u trogodišnjem razdoblju od 2018. do 2020. godine planirano je 24 milijuna kuna kako slijedi:

- za unaprjeđenje proizvodnog potencijala u sektoru mesnog govedarstva u sustavu krava-tele osigurano je 9 milijuna kuna,
- za unaprjeđenje uzgoja ovaca i koza na raspolaganju je 13,5 milijuna kuna i
- za uzgoj izvornih pasmina peradi 1,5 milijun kuna.

Ukupni iznos potpore utvrđuje se na temelju jediničnog iznosa. Jedinični iznos potpore po grlu/kljunu utvrđuje se na temelju ukupnog broja prihvatljivih grla/kljunova za potporu i visine sredstava predviđenih Programom. Jedinični iznos potpore ne može biti veći od:

- 2.500,00 kuna po prihvatljivom ženskom grlu (rasplodna junica) mesnih pasmina i/ili križanaca s mesnim pasminama goveda u sustavu krava-tele,
- 130,00 kuna po prihvatljivom grlu uzgojno valjanih ovaca ili koza,
- 110,00 kuna po kljunu Zagorskog purana iz matičnog jata i
- 40,00 kuna po kljunu kokoši Hrvaticice iz matičnog jata.

Tablica 37. Plan financiranja provedbe Programa potpore za unaprjeđenje proizvodnog potencijala u sektoru mesnog govedarstva u sustavu krava-tele, unaprjeđenje uzgoja ovaca, koza te izvornih pasmina peradi za razdoblje od 2018. do 2020. godine

Programska godina	2018.	2019.	2020.	Ukupno
Potpore za uzgoj goveda u sustavu krava-tele	3.000.000,00	3.000.000,00	3.000.000,00	9.000.000,00
Potpore za uzgoj uzgojno valjanih ovaca i koza	4.500.000,00	4.500.000,00	4.500.000,00	13.500.000,00

Potpora za uzgoj izvornih pasmina peradi	500.000,00	500.000,00	500.000,00	1.500.000,00
Ukupno	8.000.000,00	8.000.000,00	8.000.000,00	24.000.000,00

Izvor podataka: Ministarstvo poljoprivrede, Program potpore za unaprjeđenje proizvodnog potencijala u sektoru mesnog govedarstva u sustavu krava-tele, unaprjeđenje uzgoja ovaca, koza te izvornih pasmina peradi za razdoblje od 2018. do 2020. godine

ZAKLJUČAK

Hrvatska poljoprivreda danas nema dovoljno razvijenu konkurentnu sposobnost svojih poljoprivrednika, te je iz tog razloga neophodno ubrzano jačanje konkurentnosti naših poljoprivrednih gospodarstava, koje će biti ključni preduvjet njihovog uspješnog daljnjeg integriranja u zajedničko europsko tržište.

Uvozno-izvozna bilanca hrvatske poljoprivrede i prehrambene industrije u 2018. i 2019. godine u minusu je oko 2.234 mlrd eura, što je neprihvatljivo s obzirom na mogućnosti proizvodnje hrane ne samo za vlastite potrebe nego i za izvoz. U 2019. godini povećana je negativna bilanca u odnosu na prethodnu godinu za 20% i to najviše za meso i klaoničke proizvode, mlijeko i mliječne proizvode i voće. Republika Hrvatska u prošloj godini povećala je izvoz žitarica za 11% i ostvarila pozitivnu bilancu od 134,4 milijuna eura, a za proizvode proizvedene na bazi žitarica i škroba i hrane pripremljene za životinje ostvarena je negativna bilanca od 276,6 milijuna eura, što je neprihvatljivo da se sirovina izvozi, a uvoz proizvoda proizveden od izvezenih sirovina se povećava.

Neophodna je orijentacija na poljoprivredno-prehrambene proizvode i na njihovu diverzifikaciju s kojima možemo u skladu s poredbenim prednostima biti konkurentni u europskim razmjerima. Osječko-baranjska županija zbog posebnosti zemljopisnog položaja, prirodnih i klimatskih uvjeta kao i bogate kulture te tradicije, posjeduje autohtone prehrambene proizvode koji zbog tehnoloških, prehrambenih i organoleptičkih specifičnosti, kvalitetom i posebnosti mogu uspješno konkurirati na hrvatskom i europskom tržištu i dio su naše gastronomske ponude. Važno je zaštititi proizvode zbog više cjenovne kategorije, stvaranja identiteta i prepoznatljivosti, izravne veze proizvoda s određenim zemljopisnim područjem daje dodatnu vrijednost i prepoznatljivost tom području. Pozitivni primjeri zaštite oznakom zemljopisnog podrijetla registrirane na razini EU su Baranjski kulen, Slavonski kulen/ Slavonski kulin i Slavonski med, a u postupku zaštite je "Slavonska kobasica".

U daljnjem oblikovanju poljoprivredne politike potrebno je posebnu pozornost usmjeriti zaštititi okoliša kroz primjenu direktiva koje su usmjerene zaštititi tla, vode i zraka od mogućih onečišćenja u poljoprivredi, kao i primjeni pravila višestruke sukladnosti, te agro-okolišnih mjera. U velikoj mjeri razvoj poljoprivrede na području Županije ovisi i o spremnosti znanstvenog potencijala da intelektualni kapital uključe u rješavanje konkretnih problema. Perspektivu trebamo tražiti u proizvodima visokog stupnja obrade u koje je ugrađeno više znanja i intelektualnog kapitala, odnosno onima koji imaju bolju marketinšku obradu i razvijene brendove.

Republika Hrvatska ulaskom u Europsku uniju u poljoprivredi primjenjuje Zajedničku poljoprivrednu politiku 2014. - 2020. (u daljnjem tekstu: ZPP). Ciljevi ZPP-a su potpora poljoprivrednom dohotku, osiguravanje životnog standarda za poljoprivrednu populaciju, podizanje poljoprivredne produktivnosti, stabilizacija tržišta, sigurnost opskrbe tržišta, osiguranje poljoprivrednih proizvoda za potrošače po razumnim cijenama. ZPP stavlja veći naglasak na zaštitu okoliša, osigurava pravedniju raspodjelu sredstava EU i pomoći poljoprivrednicima kako bi se bolje nosili s tržišnim izazovima. Financiranje ZPP-a osigurava se iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi koji osigurava izravnu financijsku pomoć poljoprivrednicima kao I. stup i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj koji je usmjeren na financiranje programa za ruralni razvoj kao II. stup kroz Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. - 2020. godine. Ugovaranje financiranja projekata, koji se financiraju iz Program ruralnog razvoja, započela je krajem 2016. godine, ukupna vrijednost 1.008 ugovorena projekata s područja Osječko-baranjske županije iznosi 2,195 mlrd kuna, ukupna bespovratna sredstva iznose 1,693 mlrd kuna, od toga 1.433 mlrd kuna su sredstva Europske unije, a 260 milijuna kuna su sredstva nacionalnog proračuna.

U novom programskom razdoblju 2021. - 2027. godine Europska komisija predlaže fleksibilniji sustav, pojednostavljenje i modernizaciju načina na koji ZPP funkcionira. Naglasak politike više neće biti na sukladnosti i pravilima, već na rezultatima i uspješnosti. Devet ciljeva budućeg ZPP-a su: pravedan dohodak za poljoprivrednike, povećanje konkurentnosti, ponovna uspostava ravnoteže snaga u prehrambenom lancu, borba protiv klimatskih promjena, briga za okoliš, očuvanje krajolika i biološke raznolikosti, potpora generacijskoj obnovi, dinamična ruralna područja i zaštita kvalitete hrane i zdravlja. U strateškim planovima države će iznijeti na koji način namjeravaju ostvariti devet ciljeva u okviru ZPP-a upotrebljavajući instrumente ZPP-a i pritom odgovoriti na posebne potrebe svojih poljoprivrednika i ruralnih zajednica. Na temelju devet ciljeva budućeg ZPP-a i dalje će osiguravati pristup visokokvalitetnoj hrani i snažnu potporu jedinstvenom europskom modelu poljoprivrede.

Hrvatska je trenutačno neto uvoznik poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i suočena je s rastućom neravnotežom u poljoprivredno-prehrambenoj trgovinskoj razmjeni stoga je potrebno rješavati strukturna ograničenja konkurentnosti poljoprivrede. U skladu s ciljevima novog ZPP-a, za jačanje konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora nužna su poboljšanja u produktivnosti zemljišta i rada u primarnom sektoru, uključujući modernizaciju i diversifikaciju prema proizvodima s dodanom vrijednosti i veći oslonac na znanje i inovacije, sposobnost poljoprivredno-prehrambenog dobavnog lanca kako bi mogao cjenovno bolje reagirati na mogućnosti rasta na domaćem i međunarodnom tržištu, istovremeno omogućavajući širu integraciju sektora, te sposobnost upravljanja sve većim rizicima od klimatskih promjena i promjena na tržištu. Na tim prioritetima i ciljevima temelji se Strategija razvoja poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske za razdoblje 2020. - 2030. godine (nastavno: Strategija) koja je u izradi. Strategija je od iznimne važnosti za daljnji razvoj poljoprivredno - prehrambenog sektora, tim više što se donosi u vrijeme kada Europska komisija dogovara novi financijski okvir za programsko razdoblje 2021. - 2027. godine.

Prijedlogom Strategije definiraju se četiri strateška cilja:

- povećanje produktivnosti i klimatske otpornosti poljoprivredne proizvodnje
- jačanje konkurentnosti poslovnog okruženja i poljoprivredno-prehrambenog sustava
- obnova ruralnog gospodarstva i poboljšanje uvjeta života na ruralnom području
- poticanje poljoprivredno-prehrambene inovacije.

Poljoprivredna gospodarstva u Osječko-baranjskoj županiji, a i u cijeloj Republici Hrvatskoj trebaju iskoristiti potencijale i prednosti sektora: neograničen pristup tržištu EU, mogućnosti financiranja iz proračuna EU, raznoliki agro-ekološki uvjeti za proizvodnju, relativno niski troškovi radne snage, dobra cestovna infrastruktura, rastuća potrošnja iz turizma i uska povezanost s brojnim drugim sektorima.

Činjenica da smo Županija s najvećim potencijalom za poljoprivrednu proizvodnju, daje nam mogućnost da iskoristimo komparativne prednosti. Jedan od glavnih ciljeva je izmijeniti sadašnje stanje odnosa biljne i govedarske proizvodnje u kojem Županija ima 18,5% poljoprivrednog zemljišta i oko 18,2% goveda u odnosu na Republiku Hrvatsku. Mjere potpora koje Županija provodi cjelovite su i dugoročne, provode se sustavno i imaju kontinuitet, a zadatak im je stvaranje tržišno - konkurentnog poljoprivrednog gospodarstva u sinergiji s mjerama s nacionalne razine stvaraju pozitivno poslovno okruženje za razvoj poljoprivrede na području Osječko-baranjske županije i cijele Hrvatske.

Izgradnja infrastrukturnih objekata na području Osječko-baranjske županije: Sustava navodnjavanja Budimci-Krndija, Sustava navodnjavanja Poljoprivredni institut Osijek, Sustava navodnjavanja Mala šuma-Veliki vrt ukupnog obuhvata 855 ha i izrada projektne dokumentacije za izgradnju Regionalnog distribucijskog centra za voće i povrće, bit će dodatni pokretač razvoja poljoprivredno-prehrambene industrije jer je ona od izuzetne važnosti za Osječko-baranjsku županiju kao pokretačka snaga regionalnom gospodarskom razvitku. Kao gospodarska grana poljoprivrede izravno utječe na razvoj gospodarstva, na otvaranje radnih mjesta, životni standard i opći prosperitet. Poljoprivreda može biti značajan izvozni proizvod i pruža veće mogućnosti zapošljavanja stanovništva različitog profila zanimanja.

Prilog:*Uvoz i izvoz poljoprivreda i prehrambena industrije u 2018. i 2019. godini*

		2018. godina			2019. godina		
		Uvoz €	Izvoz €	Razlika €	Uvoz €	Izvoz €	Razlika €
	UKUPNO POLJOPRIVREDA I PREHRAMBENA INDUSTRIJA	3.030.556.355	2.026.630.527	- 1.003.925.828	3.395.961.485	2.165.534.138	-1.230.427.347
01.	ŽIVE ŽIVOTINJE	109.830.225	97.256.080	-12.574.145	126.168.773	93.111.914	-33.056.859
02.	MESO I KLAONIČKI PROIZVODI	375.208.040	84.551.336	-290.656.704	416.211.283	86.499.783	-329.711.500
03.	RIBE, LJUSKARI, MEKUŠCI I OSTALI BESKRALJEŽNJACI	121.888.144	170.493.043	48.604.899	141.104.613	173.397.099	32.292.486
04.	MLJEKO I MLJEČNI PROIZVODI, JAJA, MED	245.458.823	74.903.737	-170.555.086	268.742.101	72.785.965	-195.956.136
05.	PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJ. NESPOM.	10.604.284		-4.489.545	11.446.104	7.673.354	-3.772.750
06.	DRVEĆE, LUKOVICE, CVIJEĆE...	44.874.437	5.553.055	-39.321.382	47.822.748	4.783.753	-43.038.995
07.	POVRĆE, KORIJE I GOMOLJI ZA JELO	130.953.171	28.989.465	-101.963.706	163.101.542	33.173.694	-129.927.848
08.	VOĆE ZA JELO, KORE DINJA I AGRUMA	187.453.990	39.908.622	-147.545.368	211.071.913	39.798.545	-171.273.368
09.	KAVA, ČAJ I ZAČINI	75.295.313	20.209.387	-55.085.926	75.369.390	18.796.390	-56.573.000
10.	ŽITARICE	70.772.255	189.687.585	118.915.330	75.463.716	209.898.252	134.434.536
11.	PROIZVODI MLINSKE INDUSTRIJE, SLAD, ŠKROB	41.519.749	21.505.440	-20.014.309	39.712.385	20.780.327	-18.932.058
12.	ULJANO SJEMENJE I PLODOVI, LJEKOVITO BILJE...	51.578.231	132.165.050	80.586.819	52.492.873	151.773.108	99.280.235
13.	ŠELAK, GUME, SMOLE...	6.662.865	2.325.761	-4.337.104	7.356.873	1.621.445	-5.735.428
14.	BILJNI MATERIJAL ZA PLETARIJU	275.462	12.260	-263.202	287.357	31.188	-256.169
15.	BILJNE MASTI I ULJA	100.076.106	70.554.462	-29.521.644	105.183.239	74.279.083	-30.904.156
16.	PRERAĐEVINE OD MESA	89.195.607	98.365.140	9.169.533	104.830.093	113.618.897	8.788.804
17.	ŠEĆER I PROIZVODI OD ŠEĆERA	62.374.711	87.691.676	25.316.965	97.135.958	70.425.619	-26.710.339
18.	KAKAO I PROIZVODI OD KAKAA	154.128.490	135.552.534	-18.575.956	177.736.576	173.214.350	-4.522.226
19.	PROIZVODI NA BAZI ŽITARICA I ŠKROBA	245.000.557	148.956.740	-96.043.817	278.725.697	168.333.677	-110.392.020
20.	PROIZVODI OD VOĆA I POVRĆA	120.988.423	42.920.919	-78.067.504	131.392.758	47.436.754	-83.956.004
21.	PROIZVODI ZA HRANU RAZNI	204.033.844	201.511.000	-2.522.844	221.212.514	223.206.490	1.993.976
22.	PIĆA, ALKOHOLI I OCAT	231.728.309	152.096.246	-79.632.063	258.164.225	151.137.883	-107.026.342
23.	HRANA PRIPREMLJENA ZA ŽIVOTINJE	234.216.535	66.891.719	-167.324.816	231.175.892	64.867.774	-166.308.118
24.	DUHAN I PREERAĐENI NADOMJESCI DUHANA	116.438.784	148.414.531	31.975.747	154.052.862	164.888.794	10.835.932

Izvor: DZS, Obrada: HGK - Sektor za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo